

ทบวงการชการบรหการกการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ด้านการศีกษาสาบคราหใหม่จังหวดนครศรีธรรมราช

พระปลัดวิหวัส ปภุสโร (พ่อเพชร)

วิชาบปัทนธ์นี้เป็นส่วนหน่งของการศีกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณเฑศ
สาขาวิชาการปกครอง
บัณเฑศวิหชาลัย มหาวิหชาลัยมหาบกุฎราชวิหชาลัย
พุทธศักราช 2562

ทบพาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พระปลัดวิฑวัส ปภสฺสโร (ทอเพชร)
6020150312057

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2562

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พระปลัดวิฑวัส ปภสฺสโร (ห่อเพชร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2562

THE ROLE IN SANGHA'S AFFAIRS ADMINISTRATION OF
ADMINISTRATIVE MONKS ON EDUCATION WELFARE
IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

PHRAPALAD WITAWAS PAPASSARO (HORPETCH)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อนักศึกษา : พระปลัดวิฑูรย์ ปภสโร (ห่อเพชร)

ชื่อปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : การปกครอง

ปีพุทธศักราช : 2562

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ศรีทรัพย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:
ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว)

กรรมการ/ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ศรีทรัพย์)

กรรมการ

.....
(พระครูอรุณสุตาลังการ, รองศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ ต้นสกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic : The Role in Sangha's Affairs Administration of Administrative Monks on Education Welfare in Nakhon Si Thammarat Province
Student's Name : Phrapalad Witawas Papassaro (Horpetch)
Degree Sought : Master of Political Science
Program : Government
Anno Domini : 2019
Advisor : Assoc.Prof.Dr.Kantaphon Nuthongkaew
Co-Advisor : Assoc.Prof.Dr.Detchat Treesap

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master Degree of Political Science (Government)

Dean of Graduate School P. Srivinyaphon
(Phra Srivinayaphon, Dr.)

Thesis Committee:
Chairman S. Chaimusik
(Assoc.Prof. (Emeritus) Dr.Sukit Chaimusik)

Member (Advisor) Kantaphon Nuthongkaew
(Assoc.Prof.Dr.Kantaphon Nuthongkaew)

Member/Co-Advisor D. Treesap
(Assoc.Prof.Dr.Detchat Treesap)

Member F. Arunsuta
(Phrakhru Arunsutalangkran, Assoc.Prof.Dr.)

Member Somkiat Tanakul
(Assoc.Prof.Somkiat Tanakul)

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา	: พระปลัดวิวัฒน์ ปภัสโร (ห่อเพชร)
ชื่อปริญญา	: รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	: การปกครอง
ปีพุทธศักราช	: 2562
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	: รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ศรีทรัพย์

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มี พรรษา ตำแหน่งการปกครอง วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ที่ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 556 รูป กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างคือ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 139 รูป และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดย รวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดลงเล็กน้อย และอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

2) แสดงผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พระสังฆาธิการที่มี พรรษา ตำแหน่งการปกครอง วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) การศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ในโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หรืออุดหนุนจน เจือช่วยเหลือ ด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษา หรือสถาบันอื่น หรือบุคคลอื่นผู้กำลังศึกษา เล่าเรียนอยู่ด้วยทุนและปัจจัยต่าง ๆ นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสได้พัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้เพราะ การสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไป จัดการสงเคราะห์เป็น การส่วนตัวหรือเป็นรูปคณะสงฆ์ ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่ จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การช่วยพัฒนาสถานศึกษา การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา ช่วยเฉพาะ บุคคลกำลังศึกษา เป็นต้น

คำสำคัญ : การบริหารกิจการคณะสงฆ์, พระสังฆาธิการ, ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ABSTRACT

Thesis Topic : The Role in Sangha's Affairs Administration of Administrative Monks on Education Welfare in Nakhon Si Thammarat Province
Student's Name : Phrapalad Witawas Papassaro (Horpetch)
Degree Sought : Master of Political Science
Program : Government
Anno Domini : 2019
Advisor : Assoc.Prof.Dr.Kantaphon Nuthongkaew
Co-Advisor : Assoc.Prof.Dr.Detchat Treesap

The objectives of this thesis were as follows : 1) To study the role in Sangha's affairs administration of administrative monks on education welfare in Nakhon Si Thammarat province. 2) To compare the role in Sangha's affairs administration of administrative monks on education welfare in Nakhon Si Thammarat province in terms of period of monkhood, ruling position, formal education and degrees of Dhamma study as differently. 3) To study the guideline for the role in Sangha's affairs administration of administrative monks on education welfare in Nakhon Si Thammarat province. The population were composed of ecclesiastics monks in Nakhon Si Thammarat province totally 556 persons, sample size according to the table of Taro Yamane at reliability at 95%, got the sample at the number of 139 persons, and qualitative research by in-depth interview from seven informants, The statistics were analyzed as follows, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results reveal that

1) The role in Sangha's affairs administration of administrative monks on education welfare in Nakhon Si Thammarat province by overviews in four aspects are at high level, while consider in each aspects from more to less find that the aspect of administration is the highest mean and follow up the aspect of education welfare and the aspect of temple development for educational center is the lowest mean.

2) The comparative result of the role in Sangha's affairs administration of administrative monks on education welfare in Nakhon Si Thammarat province administrative monks in Nakhon Si Thammarat province (Dhammayut) in terms of period of monkhood, ruling position, formal education and degrees of Dhamma study by overviews find that there are not different as statistically significance at .05.

3) The suggestion from interviews reveal that the administration in the aspect of education welfare is to study for helping not for religious study only but for others also i.e. all monks they work as country development in the aspect of education by Sanggha or own self either education for primary, secondary, high school or higher education and to help for institute or private etc.

Keywords : Application/ Good governance / administration of administrative monks.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากพระศรีธรรมประสาธน์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัย ศาสนศาสตร์ ศรีธรรมมาโสกราช มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก ประธานสอบวิทยานิพนธ์, รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ ต้นสกุล, ดร.สุปรินา ชำนาญ พุฒิพร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย อีกทั้งได้สละเวลาในการชี้แนะแนวทางตลอดจนถึงการแก้ไขจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.เบญจพร ชนะกุล, ผศ.ดร.นิลรัตน์ นวกิจไพบูลย์, ดร. สุภาพ เต็มรัตน์ ที่ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้

ขออนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ สาขาการปกครองทุกท่าน ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และขอเจริญพรขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ดูแลช่วยเหลือในด้านเอกสาร การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาที่ให้กำลังใจ ร่วมทุกข์ร่วมสุขอีกทั้งความห่วงใยที่มอบให้ผู้วิจัยมา

ขอกราบขอบพระคุณพระศรีธรรมประสาธน์ (ไมตรี ปภาตโน), พระสิริคณาจารย์ (รัน อารีโย), พระพิศิษฏ์วินัยการ (เสรี ฐิตปณฺโญ), พระสิริรัตนภรณ์ (พิชญ รตนโอภาโส), พระครูโอภาสโพธิธรรมา (วิริทธิพล), พระพุทธิสารเมธี (สุวิทย์ อชิโต), พระครูพรหมเขตคณาภิรักษ์, ดร. (ชัยสิทธิ์) ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณบิดามารดา ที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และบุคคลผู้ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องทุก ๆ ท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจและแรงใจให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ประโยชน์อันเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา คุณครูบาอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทุกท่าน รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

พระปลัดวิฑูว์ส ปภสฺสโร (ห่อเพชร)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ.....	ถ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
1.6 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 หลักทศพิธราชธรรม	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงาน	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์	25
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ	33
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์.....	38
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
2.7 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	54
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	56
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระ สังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	66
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางโลกและวุฒิการศึกษา ทางธรรม.....	71
ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆา ธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางโลกและวุฒิการศึกษาทางธรรม.....	79
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช.....	101
ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรี- ธรรมราช และข้อเสนอแนะบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	102
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	110
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	115
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	120
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	120
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	120

บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก.....	124
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	125
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	127
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	131
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม.....	139
ภาคผนวก จ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC)	146
ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	149
ภาคผนวก ช รูปภาพผู้ให้สัมภาษณ์.....	152
ประวัติผู้วิจัย.....	156

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา.....	64
4.2	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง.....	64
4.3	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสาย สามัญ.....	65
4.4	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม.....	65
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน	66
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ ศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน	67
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ บริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน	68
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข	69
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ ศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	70
4.10	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามพรรษา	71
4.11	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามตำแหน่ง	73
4.12	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ.....	75

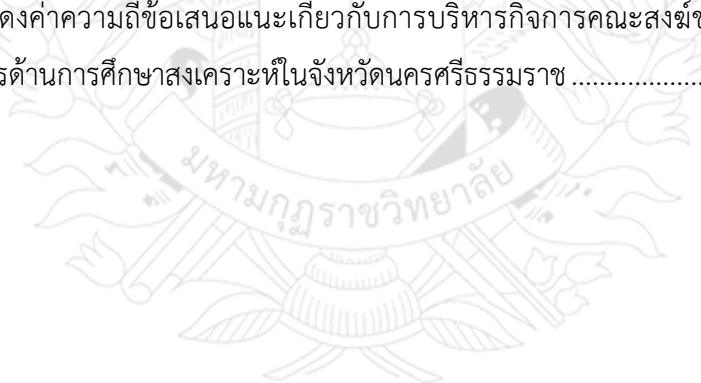
4.13	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม	77
4.14	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามพรรษา	79
4.15	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มี พรรษาต่างกัน.....	79
4.16	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามพรรษา	80
4.17	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษา สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีพรรษาต่างกัน.....	80
4.18	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนก ตามพรรษา.....	81
4.19	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนา วัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีพรรษา ต่างกัน.....	81
4.20	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ ศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามพรรษา.....	82
4.21	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษา สงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ที่มีพรรษาต่างกัน.....	82
4.22	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามตำแหน่ง	83

4.23	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีตำแหน่งต่างกัน	83
4.24	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามตำแหน่ง	84
4.25	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีตำแหน่งต่างกัน.....	84
4.26	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีตำแหน่งต่างกัน	85
4.27	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง	86
4.28	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่มีตำแหน่งต่างกัน	86
4.29	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่มีตำแหน่งต่างกัน	87
4.30	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามตำแหน่ง	88
4.31	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีตำแหน่งต่างกัน.....	88

4.32	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับบทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรี- ธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีตำแหน่งต่างกัน	89
4.33	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ ศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามตำแหน่ง	90
4.34	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษา สงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ที่มีตำแหน่งต่างกัน.....	90
4.35	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ.....	91
4.36	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีวุฒิ การศึกษาสามัญต่างกัน	91
4.37	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ ศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ.....	92
4.38	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษา สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน	92
4.39	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการ บริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิ การศึกษาสามัญ.....	93
4.40	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหาร จัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ สามัญต่างกัน	93

4.41	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ.....	94
4.42	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน	94
4.43	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ.....	95
4.44	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาสจำแนกตาม ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน	95
4.45	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม	96
4.46	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน.....	96
4.47	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม	97
4.48	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน.....	97
4.49	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม.....	98

4.50	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน	98
4.51	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม.....	99
4.52	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน	99
4.53	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม	100
4.54	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน.....	100
4.55	แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	101

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานมีสถาบันที่อยู่คู่บ้านคู่เมืองของคน ซึ่งประเทศไทยประกอบด้วย 3 สถาบัน คือสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสถาบันศาสนาชาวไทย โดยส่วนมากได้นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนานพระพุทธศาสนาจึง ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัยพระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ความรู้ธรรมะ ให้แก่ประชาชนได้รับทราบได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนากับสังคมไทยคณะสงฆ์ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในพุทธบริษัท 4 ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการทำหน้าที่เผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ ได้ทรงบัญญัติไว้เพื่อให้พุทธบริษัทได้นำเอาพระธรรมคำสั่งสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อตนเองและสังคมการที่พระสงฆ์มีบทบาทหลักในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนถือเป็นหน้าที่หลักที่พระสงฆ์ที่ต้องทำให้เกิดให้มีขึ้นพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อสร้างภาพลักษณ์ แห่งความศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนและเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนหันมาเข้าวัดรักษาศีลปฏิบัติธรรมเพื่อที่จะเพิ่มพูนศักยภาพในชีวิตและพัฒนาจิตใจให้ผ่องใสสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะ สงฆ์จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุสามเณรดูแลวัดให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ให้พระภิกษุสามเณร มีจริยาวัตรตรงตามประเพณีปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลง พระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติ ปฏิบัติของพระภิกษุ

สามเณร มิให้ออกนอกพระธรรมวินัยและพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด และสมบัติของวัด ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้ บรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัย แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลซึ่งจะเห็นว่าพระสังฆาธิการ เป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนา ให้ปฏิบัติถูกต้องเป็นประโยชน์ทั้งงานการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์การศึกษาสงเคราะห์เป็นการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุและสามเณร การศึกษาสงเคราะห์นี้ จะช่วยให้เด็กเยาวชนและประชาชนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการดำเนินชีวิตอันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ อีกทางหนึ่งพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้เห็นความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชนได้สนับสนุนให้มีการอบรมและสอนธรรมแก่เยาวชน ทั้งในวัดและนอกวัด

การศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังเป็นการศึกษาสงเคราะห์กับเด็กเยาวชน คือการส่งเสริมให้มีการสอบธรรมศึกษา การแจกทุนการศึกษา มีค่ายคุณธรรมและจริยธรรม แต่ยังมี การส่งเสริมที่ยังไม่ครอบคลุมทั้งจังหวัดเพราะในด้านศักยภาพและปัจจัยด้านทุนทรัพย์เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการ จึงทำให้การศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดยังไม่โดดเด่น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ที่คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชให้ดียิ่งขึ้น เพราะจะทำให้ทราบและรู้แนวทางปฏิบัติ ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มี พรรษา ตำแหน่งการปกครอง วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ที่ต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์แตกต่างกัน

1.3.2 พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีตำแหน่งทางการปกครองต่างกัน มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์แตกต่างกัน

1.3.3 พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์แตกต่างกัน

1.3.4 พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีการกำหนดขอบเขตที่ทำการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1) ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 556 รูป

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสังฆาธิการใน จังหวัดนครศรีธรรมราช หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 139 รูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ บทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน
2. บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน
3. บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข
4. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ด้อยโอกาส

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัย คือ วัดในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5.2 ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5.3 ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5.4 สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์โดยให้แนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมสืบไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง และยังคงเป็นไปตามความคาดหวังของตนเอง และผู้อื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษาหรือการจัดการสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อาจเป็นโรงเรียนการกุศลในวัด หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เด็กยากจนหรือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ซึ่งเป็นภาระงานด้าน 1 ใน 6 ด้านของการบริหารกิจการคณะสงฆ์

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน หมายถึง จัดตั้งกองทุนเพิ่มทุนแจกทุนสงเคราะห์เพื่อการศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึงการสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษาทั้งในและนอกวัด ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ สนับสนุนส่งเสริมกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียนทั้งในและนอกวัดด้วยดีสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง สนับสนุนส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพความริเริ่มจัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและแก่เยาวชนในช่วงปิดเทอม

บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน หมายถึง สนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านอาคารเรียนห้องจริยธรรมและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา มีการช่วยพัฒนาสถานศึกษาของรัฐและเอกชน มีการ

ช่วยเหลือ ด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน จัดให้มีโครงการสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชนนักเรียนและประชาชนทั่วไปด้วยความเอาใจใส่ มีการช่วยเหลือกิจการของชุมชนซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์

บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข หมายถึง จัดให้มีโครงการอบรมพระภิกษุสามเณรเพื่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ มีเทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละทิ้งหนังสือสวดมนต์เพื่อผู้ไม่ธรรมไว้อย่างพอเพียง จัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีแผนจัดตั้งให้ห้องสมุดภายในวัด เพื่อประโยชน์แก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป มีเทคนิควิธีการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก เช่น ส่งพระไปสอนในโรงเรียน

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส หมายถึง มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น วัดและพระสงฆ์มีส่วนร่วมกับประชาชน ในการช่วยพัฒนาสถานศึกษา สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษามีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ มีการประสานงานในการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน

การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานคณะสงฆ์เพื่อไปสู่ความสำเร็จตามหน้าที่ โดยการวางแผน การจัดองค์กร และการควบคุม

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง การดำเนินงานในการวางแผนการ การดำเนินงาน การควบคุมดูแล และการรายงานเกี่ยวกับกิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย และกฎระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศของมหาเถรสมาคมและตามพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช

กิจการคณะสงฆ์ หมายถึง งานที่พระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติหรือจะตะงอกระทำอันเรียกเป็นหน้าที่ทางการปกครองคณะสงฆ์ ประกอบด้วย การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของพระภิกษุ (การปกครองคณะสงฆ์) การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระศาสนาเป็นงานในหน้าที่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์

พระสังฆาธิการ หมายถึง ตำแหน่งของภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งกำหนดตำแหน่งในกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ซึ่งในที่นี้หมายถึงเอาพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์
- 2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

คำว่า บทบาท (Role) ที่ใช้พูดถึงความคิดทางวิชาการ มี ยอร์จ ซิมเมล (George Semmel) ใช้เป็นคนแรกในปี ค.ศ.1920 (พ.ศ.2463) ต่อมาในปี ค.ศ.1921 (พ.ศ.2464) ปาร์ค (Park) และเบอร์เกส (Burgess) ใช้ในบทความเรื่อง “The Self as the Individual Conception of His role” นักทฤษฎีที่สำคัญของทฤษฎีบทบาทได้อธิบายขยายความเรื่องนี้ที่สำคัญ มีอยู่ 3 คน คือ ยอร์จ มีด (George H.Mead) จาก็อบ โมเรโน (Jacob Moreno) และราฟ ลินตัน (Ralph Linton)

ทฤษฎีบทบาทเป็นทฤษฎีย่อยในทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic interaction Theory) โดยกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์และลักษณะของปัจเจกบุคคลแล้วชี้ให้เห็นว่า ตัวเชื่อมระหว่างมนุษย์กับสังคมนั้นก็คือนบทบาท สังคมมนุษย์คือโรงละคร มนุษย์แต่ละคนคือตัวแสดงที่มีบทบาทชัดเจนสำหรับแสดง มีบทละครเป็นตัวกำกับ มนุษย์แต่ละคนมีตำแหน่งต่าง ๆ ชัดเจนที่จะต้องดำรง มีบรรทัดฐานสังคมควบคุมพฤติกรรม ตัวละครต้องเชื่อฟังผู้กำกับ มนุษย์ทุกคน ก็เชื่อฟังผู้มีอำนาจในสังคม ตัวละครแสดงเรื่องราวกับเพื่อนนักแสดง มนุษย์ทุกคนก็ปรับตัวให้เข้ากับ ผู้ชมต้องสวมบทบาทผู้ชมประเภทต่าง ๆ (Generalized Others) และประการสุดท้ายต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญของตนช่วยในการแสดงอาศัยศักยภาพของตน และทักษะในการแสดงบทบาทเข้าช่วยเป็นสไตล์ของตนในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น (พระสนธยา มงคลโก, 2546)

ในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทผู้วิจัยขอเสนอแยกรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของบทบาท

จากการศึกษาว่าในเรื่องความหมายของบทบาทสามารถนำเสนอความหมายของบทบาทได้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 602) ได้ให้ความหมาย บทบาท ไว้ว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่

กรมการศาสนา (2540, หน้าคำนำ) ให้ความหมายว่า บทบาทพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสว่า และกระทรวงศึกษาธิการ ระบุถึงความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องด้วยพระสังฆาธิการ เป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพและเลื่อมใส ศรัทธาของประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและ จัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ชินขจร วิเศษสาร และมุกดา ศรียงค์ (2562, หน้า 9) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การประกอบพฤติกรรม ตามตำแหน่ง ความคาดหวัง หรือตามหน้าที่แสดงจริง

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง (2536, หน้า 18) ได้กล่าวว่า บทบาทนั้นมี 2 นัย คือ ทางด้านโครงสร้างบทบาทเป็น ตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันแสดงบทบาทโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครอง ตำแหน่งนั้น ๆ ส่วนทางด้านกรแสดงบทบาท หรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Social Structure) บทบาทเป็น ผลต่อเนื่องที่เกิดจากแบบแผนการกระทำของบุคคลที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ในสังคม

ประภาพิต สัญชาติเจตน (2524, หน้า 89) ได้กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออก ของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือคาดหวังว่าเขาจะทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคม อย่างหนึ่ง

ปราชญา กล้าผจญ (2540, หน้า 34) ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น

พระธรรมปัญญาบดี (2549, หน้า 4) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันกระแสสังคมโลกได้ เปลี่ยนไปเร็วมาก จึงจำเป็นต้องปรับบทบาทการบริหารจัดการภายในวัดทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง การอนุรักษ์โบราณสถานอันเป็นสมบัติของชาติ ให้คงอยู่ในสภาพที่ดีและรักษา พระพุทธศาสนาอัน เป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้ ส่วนที่สอง พัฒนาการบริหารจัดการในองค์กรให้เป็นระบบมีระเบียบ แบบแผน

พระมหาสุภา อุทโท (2541) ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก หรือลมือปฏิบัติตามคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น ๆ

พระมหาสนอง อัครมโม่ (2549) กล่าวไว้ว่า บทบาทหลักของพระสงฆ์ คือ การให้การ ศึกษาแก่ ประชาชน ตามหลักพระพุทธศาสนาเรียกว่า บทบาทของครู บทบาทในฐานะครูเป็นบทบาท ที่ถาวร ตลอดมาตั้งแต่ สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน

บทบาทรองลงมา ได้แก่ การให้คำปรึกษา ในเรื่องสำคัญ ๆ ไปไม่กล้าตัดสินใจทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ก็จะไปปรึกษาพระสงฆ์ เหตุตั้งนั้นพระสงฆ์จึงต้องทำหน้าที่ช่วยในการตัดสินใจแก่ ประชาชน บทบาทนี้แสดงให้เห็นความเป็นผู้นำในด้านภูมิปัญญา ในอดีตพระราชาหรือผู้นำประเทศ จะต้องสนับสนุนให้พระสงฆ์มีการศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อให้พระสงฆ์มีความรู้ความสามารถ จะได้เป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านได้อย่างถูกต้องดีงาม

พระมหาสมทรง สิริธโร (2525, หน้า 32) ได้กล่าวว่า เมื่อพระสงฆ์ผู้มีบทบาทต่อวัดมีความ บริสุทธิมีความสันโดษ มีความเป็นผู้นำทางปัญญาจริยธรรมและวิถีชีวิตที่ประเสริฐกว่าย่อมให้คำ แนะนำตักเตือน หรือต่อรองกับทางบ้านเมืองได้ แต่ในปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ระดับบริหารหาผู้ที่มีความกล้า ทางจริยธรรมได้ยาก ในเมื่อเห็นว่าบ้านเมืองกระทำอะไรไม่ถูกต้อง เป็นการย้ายต่อพระศาสนาธรรม ก็หา มีผู้ใดกล้า คัดค้านคำว่าบาตรไม่ ส่วนหนึ่งเกิดจากพระสงฆ์ระดับบริหารไม่สามารถจะเข้าใจปัญหาสังคมที่ ซับซ้อน ซึ่งรวมทั้งปัญหาศีลธรรมที่ซับซ้อนด้วย และอาจเกิดจากการตกอยู่ในอคติ เกรงจะกระทบฐานะ ตำแหน่งของตนมากกว่าจะเห็นแก่พระธรรมวินัย บทบาทของวัดในสังคมเมือง ยังคงทำหน้าที่ ให้บริการ บางอย่างเป็นตัวเคลื่อนย้ายสังคม จากคนที่มีฐานะต่ำสุดในทางเศรษฐกิจและการเมืองให้ขึ้นไปสู่ที่สูงได้ เพราะเหตุนี้พระสงฆ์รุ่นใหม่จะต้องมองปัญหาของวัดและพระสงฆ์ในปัจจุบันว่า มีอะไรที่อยู่ในสภาพที่ไม่ พึงปรารถนา และอะไรเป็นส่วนที่พึงปรารถนา จากนั้นก็ต้องพยายามศึกษาปัญหาต่าง ๆ พร้อมหาแนว ทางแก้ไขโดยเริ่มจากตัวพระสงฆ์เอง เริ่มจากวัดก่อนแล้วค่อย ๆ ขยายออกไปใน เขตที่ตนรับผิดชอบอยู่

พจน์ี วรกวิน (2526, หน้า 52) ได้กล่าวว่า บทบาท ก็คือ แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเป็น ไปตามตำแหน่ง หรือ สถานภาพของบุคคล อันเกิดจากความคาดหวังของบุคคลในสังคมนั้น ๆ และ บทบาทอาจเปลี่ยนไปได้ตามตำแหน่งที่เปลี่ยนไป

วาราคม ทีสุกะ (2534, หน้า 29) กล่าวว่า บทบาท คือสิ่งที่เราทำ หรือหน้าที่ที่เราต้องทำ เมื่อ เราเป็นอะไรสัก อย่างหนึ่ง สิ่งที่เราทำต้องมาคู่กับสิ่งที่เราเป็นสถานภาพ

พทยา สายหู (2529, หน้า 47) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท คือ การกระทำต่าง ๆ ตาม “บท” ที่ กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำ トラบไตที่ยังอยู่ใน “บท” นั้น เปรียบได้เหมือน “บท” ของ ตัวละครที่ กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้น ๆ เป็นตัวอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร”

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516, หน้า 29-30) ได้อธิบายว่า บทบาทของคนในสังคมนั้นขึ้นกับ สถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะ ของสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุ จูงใจ การอบรมขัดเกลาความพอใจ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527, หน้า 50) ได้กล่าวถึง ความหมายของบทบาทสรุปได้ว่า “บทบาท หมายถึง การ ประพฤติปฏิบัติของบุคคลตำแหน่งและสถานภาพในสังคมนั้น ๆ ถ้าตำแหน่ง หรือสถานภาพ เปลี่ยนไปบทบาทก็จะเปลี่ยนตามไปด้วยและถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลใน สังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น”

งามพิศ สัตย์สงวน (2538, หน้า 73) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทคือ พฤติกรรม ที่คาดหวังสำหรับ ผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร

ประกอบ มีโคตรทอง (2541) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า “บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่ง ใดตำแหน่งหนึ่งนั้น จะถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีความถูกต้องเหมาะสม เพียงใดขึ้น กับปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองแสดงหรือปฏิบัติ
2. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
3. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท (ประกอบ มีโคตรทอง,

พูนทรัพย์ สิทธิพรหม (2516, หน้า 60) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า “เป็นความคาดหวังของการ กระทำว่า ในสถานภาพหนึ่ง ๆ บุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยจะมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการ สำคัญเพื่อให้ทราบว่าแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาท (Role playing) และสวมบทบาท (Role taking) อย่างไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบและการสังเกต (Role model) จาก บุคคลที่เรายึดถือ (Significant others) เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างของบทบาทแห่งตนที่จะแสดง ต่อ ผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการ”

พินิจ เพ็ชรดารา (2545) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกตามสถานภาพ ของ แต่ละบุคคลในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ

ยนต์ ชุ่มจิต (2540, หน้า 33) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง ภาระที่ต้องรับผิดชอบ ตามสถานภาพ ของแต่ละบุคคล เช่น เป็นพ่อแม่ นอกจากจะเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตแล้ว จะต้องมีบทบาทในการอบรมสั่ง สอนให้ความรู้ ป้องกันมิให้ลูกทำความชั่วหรือดูแลทุกข์สุขอื่น ๆ ส่วนครูจะต้องมีบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ เช่น ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนเสื้อผ้า อาหาร ส่งเสริม และพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนและดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของเด็ก ๆ

วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข (2543) ได้สรุปว่า บทบาท คือการกระทำตามหน้าที่ ที่กำหนดของ บุคคล หรือพฤติกรรมที่คาดหวังและเห็นได้ ซึ่งเป็นการกระทำของบุคคล

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (254, หน้า 68) กล่าวว่า บทบาท คือ การประกอบพฤติกรรมตาม ตำแหน่งหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ตามลักษณะการรับรู้และตามที่แสดงจริง บทบาท เป็นผลรวมของ สิทธิและหน้าที่ เช่น บุคคลที่เป็นครู ก็ต้องประกอบพฤติกรรมในการสอนและอบรม เมื่อแสดง พฤติกรรมดังกล่าวแล้วจะเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังหรือไม่ก็ตาม

สุนทร กุญชร (2545) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงาน ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ เช่น ครูมีบทบาทหน้าที่ในการสอนให้ความรู้แก่ผู้เรียน ตำรวจมีบทบาทหน้าที่ในการรักษาความสงบภายในประเทศ เป็นต้น

ภิญโญ สาร (2516, หน้า 304) ได้ให้ความเห็นว่า บทบาท หมายถึงความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดหวังบุคคลใน ตำแหน่งหนึ่งควรจะทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทนี้จะควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่

สมคิด เพ็งอุดม (2535) ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาทตามแนวคิดของราล์ฟ (Ralp) โดยสรุป ได้ว่า สถานภาพเป็นฐานะหรือตำแหน่งซึ่งจะเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทของบุคคลตำแหน่งและบทบาท จึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้เปรียบเสมือนเหรียญ คือ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญเป็นตำแหน่งอีกด้านหนึ่งของเหรียญก็เป็นบทบาท

มานิช ตันชวณิช (2506, หน้า 11) ได้ให้คำจำกัดความบทบาท คือบทบาทที่ปรากฏจริงและบทบาทที่สังคม คาดหมาย มีอธิบายดังนี้

1. บทบาทที่ปรากฏเป็นจริง หมายถึงการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลครองตำแหน่งต่าง ๆ หรือสถานภาพทางสังคมประพฤติปฏิบัติปรากฏเห็นในชีวิตประจำวันเรียกว่า พฤติกรรมบทบาท
2. บทบาทที่สังคมคาดหวัง หมายถึงการทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมหรือองค์กรกำหนดหรือตนเองได้รับการคาดหวังตามปทัสถานทางสังคมที่มีอยู่ให้ผู้ดำรงหรือครองตำแหน่งนั้น ๆ ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนขนบธรรมเนียมกฎเกณฑ์ของสังคม

ลือชา ธรรมวินัยสถิต (2539, หน้า 47) ได้ให้บทบาทของความหมายในแง่ทางโครงสร้างของสังคม ว่า บทบาท หมายถึงภาระหน้าที่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะพึงกระทำตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ เมื่อบุคคลใดได้เข้าไปมีสถานภาพหนึ่ง ๆ แล้วย่อมแสดงบทบาทตามสถานภาพนั้น ๆ สถานภาพและบทบาทจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เปรียบได้กับเหรียญที่ต้องมี 2 ด้านเสมอ เมื่อสถานภาพเป็น ตัวกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์นั้นมีความสอดคล้องกันและเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนด ดังนั้น บทบาทจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคมประการหนึ่ง

สุชา จันท์ธอม และคณะ (2520, หน้า 46) กล่าวว่า “บทบาทมีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพมากบทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำนั้น คือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้ สถานภาพใด อย่างไม่ใด แล้วบุคคลในสถานภาพนั้น ๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้”

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 125) ได้กล่าวว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือ ตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันสามารถ สร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย บุคคลจะมีสถานภาพและบทบาท

หลาย สถานภาพและแตกต่างกันออกไป เช่น เป็นพ่อ แม่ ลูก ครู อาจารย์ ทหาร ตำรวจ แพทย์ นักเรียน นักศึกษา นิสิต เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ (2545, หน้า 30) ได้กล่าวว่า บทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของ สถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคือ สั่งสอนอบรม นักเรียน ให้ดี เป็นคนไข้ บทบาทคือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543, หน้า 137) กล่าวว่า ทฤษฎีบทบาทเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างสังคมกับปัจเจก บุคคลสังคมเป็นเครือข่ายของสถานภาพและความคาดหวัง ส่วนปัจเจกบุคคล ผู้ครองสถานภาพและ แสดงบทบาทตามสถานภาพที่ครอบครอง จะมีลักษณะที่สำคัญ 2 อย่าง คือ

1. ลักษณะเกี่ยวกับตน (Self - Related Characteristics) ได้แก่ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล ตามที่เขาคิดว่าเป็นหรือมีลักษณะเช่นนั้น (Self - Conception) ลักษณะนี้จะมีผลต่อการประพฤติตาม สถานภาพที่เขาดำรง และจะเป็นฐานในการเลือกความคาดหวังประเภทต่าง ๆ มาเป็นแนวในการประพฤติ ตามสถานภาพ

2. ความสามารถและทักษะในการแสดงบทบาท (Role Playing Skills and Capacities) ความสามารถเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของแต่ละบุคคล ส่วนทักษะเป็นสิ่งเรียนรู้ภายหลัง แต่ทั้งสอง สิ่งก็เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หากไม่มีความสามารถเป็นทุนทักษะก็ไม่อาจเกิดได้ ด้วยทักษะและความสามารถ ในการแสดงนี้เองทำให้บุคคลแสดงบทบาทได้

นอกจากนั้น สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ส่วนหนึ่งที่เป็น พลวัต ของ สถานภาพ บุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่นเมื่อเขาใช้ สิทธิและทำหน้าที่อื่นเป็นส่วนต่าง ๆ ของสถานภาพก็แปลว่าเขาแสดงบทบาท

จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2545, หน้า 37) ได้กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรม ที่เห็นได้เป็นการ กระทำของบุคคล ผู้ที่มีสถานภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาทแบบเดียวกัน ตาม บรรทัดฐานที่ กำหนดไว้

โสภา ชูพิกุลชัย (2522, หน้า 45) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การแสดงออก หรือการทำหน้าที่ ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวังให้เขาทำ ภายใต้สถานการณ์ทางสังคม อย่างหนึ่งโดยถือเอา ฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน บทบาทที่ทำให้คนในสังคม สามารถคาดคะเน พฤติกรรมของบุคคลอื่น รู้ว่าบุคคลอื่นต้องการอะไรจากตน ทำให้เกิดประโยชน์ใน การทำงานร่วมกันเป็นทีม

ลินตัน (Linton) (2527, p. 32) ให้ความหมายว่า “บทบาทเป็นจุดของความคาดหวังตาม กฎเกณฑ์ที่ เกี่ยวกับสถานภาพสังคมดังนั้น บุคคลต่าง ๆ ในสังคมจะมีบทบาทเป็นกรอบและถูกคาด หวังว่าควรมี พฤติกรรมอย่างไร”

สรุปว่า บทบาทคือการกระทำตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ หรือการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้อง กับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ให้สมกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานหรืออาจจะทำ

ให้ดีกว่าที่ได้รับไว้ก็ได้ บทบาทก็เปรียบเสมือนตัวละคร ที่คนแต่ละคนได้รับก็ย่อมต้องแสดงบทบาทนั้น ๆ ออกมา ซึ่งการแสดงออกย่อมให้คนอื่นได้มองเห็นความสามารถ ความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น ๆ ออกมา

2.1.2 ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

ทฤษฎีบทบาท เป็นทฤษฎีที่เน้นว่ามนุษย์จะแสดงพฤติกรรมตามความคิดเห็นหรือทัศนคติ ที่เป็นผลมาจากความคาดหวังทางสังคมตามสถานภาพ ตำแหน่ง และเจ้าหน้าที่ทางสังคมของแต่ละบุคคลกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ บทบาทของแต่ละบุคคลเป็นผลมาจากปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ และสถานภาพของบุคคลที่ประกอบด้วยความคาดหวังต่าง ๆ จากสังคม ซึ่งสรุปรวบรวมมาเป็นข้อสมมติฐานสำหรับการศึกษา ครั้ง นี้ ดังต่อไปนี้

ในแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทนี้ มีผู้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้หลายด้านด้วยกัน แต่โดยส่วนใหญ่ให้ความหมายไว้คล้าย ๆ กันว่า “บทบาท คือ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลแต่ละคนที่สังคมกำหนดขึ้นมาตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่”

มินต์ซเบิร์ก (Mintzberg) (1996, pp. 80-81) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานในบทบาท 10 บทบาท ด้วยกัน ซึ่งสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม บทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และกลุ่มบทบาทการตัดสินใจ

1. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles) ได้แก่ บทบาทของความเป็นหัวหน้าในเชิงสัญลักษณ์ (Figurehead role) เช่น ประธานในงานพิธีการต่าง ๆ บทบาทการ แสดงออกในฐานะผู้นำ (Leader) ได้แก่ การจ้างงาน การอบรม การกระตุ้นจิตใจ และการรักษา ระเบียบวินัยของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนบทบาทสุดท้าย คือ บทบาทการประสานงานในกลุ่ม (Liaison role) ได้แก่ การกระทำกิจกรรมซึ่งต้องสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่ภายในและภายนอก องค์กรเช่น ผู้จัดการฝ่ายการตลาดขอข้อมูลด้านกำลังคนจากผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ถือ เป็นการติดต่อประสานงานกันภายในองค์กรแต่หากผู้จัดการฝ่ายการตลาดติดต่อสื่อสารกับพนักงาน ของบริษัทอื่น ก็ถือเป็นการประสานงานกันนอกองค์กร เป็นต้น

2. บทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Roles) ผู้บริหารมีหน้าที่หรือบทบาทในการรับและเก็บรวบรวมข่าวสารจากในและนอกองค์กรของตน กระทำได้โดยการอ่าน วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ แล้วนำมาพูดคุยกับผู้บริหารคนอื่น ๆ เช่น องค์กรคู่แข่งชั้นมีการ วางแผนอะไร ในช่วงนี้ รัฐออกกฎหมายใหม่มีผลกระทบต่อบริษัทหรือไม่ เป็นต้น มินต์ซเบิร์ก (Mintzberg) เรียก บทบาทนี้ว่า บทบาทการตรวจสอบ (Monitor Role) ส่วนบทบาทแพร่กระจาย

ข่าวสาร (Disseminator Role) ก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งของผู้บริหารในการดำรงตนเปรียบเสมือน ช่องทางที่ส่งต่อข่าวสารต่าง ๆ ไปยังสมาชิกในองค์กร และเมื่อถูกเชิญไปเป็นตัวแทนขององค์กรหรือ สถาบันอื่น ๆ ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะบทบาทโฆษก (Spoken role) ขององค์กร ด้วย

3. บทบาทการตัดสินใจ (Decisional Roles) มินต์ซเบิร์ก (Mintzberg) ได้ กำหนดบทบาท ของผู้บริหารในด้านนี้ไว้ 4 ประการ คือ บทบาทในฐานะผู้ประกอบการ (Entrepreneurs) คือ ผู้ดูแลโครงการใหม่ ๆ ที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์การให้ดีขึ้น บทบาท ของผู้จัดความวุ่นวาย หรือปัญหาต่าง ๆ (Disturbance Handles) ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นอยู่นอกเหนือ ความคาดหมาย (Unforeseen Problems) บทบาทของผู้จัดสรรทรัพยากร (Resource Allocators) ในการรับผิดชอบกระจายทรัพยากร คน สิ่งของและเงินไปตามส่วนต่าง ๆ ขององค์การและสุดท้าย คือบทบาทของผู้เจรจาต่อรอง (Negotiators) เพื่อทำหน้าที่ถกเถียงและเจรจาต่อรองกับ กลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นสหภาพแรงงาน ผู้ถือหุ้น ฯลฯ ในการเพิ่มผลประโยชน์ให้กับองค์การที่ตนเอง ทำงานอยู่

บลูม และเซลนิก (Broom & Selnick) (1997, pp. 34-35) ได้อธิบายถึงคำว่า “บทบาท” ไว้ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทในอุดมคติ (Socially Prescribed or Ideal Role) เป็น บทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง
2. บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำ หน้าที่ของตำแหน่ง โดยอาจจะไม่ตรงกับบทบาทในอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไป ในแต่ละบุคคล
3. บทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริงตามความ เชื่อความคาดหวัง ตลอดจนความกดดัน และโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (บลูม และเซลนิก)

อัลพอร์ท (Allport) (1973, หน้า 181-184) ได้อธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับการแสดง บทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) หมายถึง บทบาทที่สังคมคาดหวัง ให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนดโดยสังคมและสถานภาพที่บุคคลนั้น ๆ ครองอยู่
2. การรับรู้บทบาท (Role conception) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ในบทบาทของตนเอง ว่า ควรจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ ตามการรับรู้ นั้นซึ่งเกี่ยวข้องกับ กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยที่การรับรู้ในบทบาทและความต้องการของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับลักษณะ ส่วนส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายใน ชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวม บทบาทนั้น
3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptation) จะเกิดขึ้นเมื่อความสอดคล้อง ของ บทบาทตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนรับอยู่ การโดยยอมรับบทบาท เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้ก็เพราะบุคคลจะไม่ได้ยินดี ยอมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตาม เพราะถ้าหาก บทบาทที่ ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้ง

กับความต้องการ (role conflict) หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ กลับพยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ไม่ยอมรับบทบาทนั้น ๆ

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพที่แสดงออกจริง (actual role) ซึ่งอาจเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคม คาดหวัง หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้และตามความคาดหวังของตนเอง การที่ บุคคลใดจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาท นั้น ๆ ของบุคคลที่ได้ครองตำแหน่งนั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความ คาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527, หน้า 20) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลมีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

นุจรี เกตุปราษฎ์ (2544, หน้า 10) เป็นนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง เขากล่าวว่า “ตำแหน่งสถานภาพ เป็นผู้กำหนดบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย”

ธนารัตน์ เทพโยธิน (2544, หน้า 10) ได้รวบรวมทฤษฎีบทบาทและได้อธิบายโดยสรุปไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของลินตัน (Linton) ลินตัน ได้กล่าวว่า สถานภาพหรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่ บุคคล สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึงฐานะหรือตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อกำหนด ตำแหน่งใดขึ้นก็จำเป็นต้องมีบทบาทหรือภาระที่กำกับตำแหน่งนั้น ไว้เสมอ

2. ทฤษฎีของสกอต (Scott) ได้กล่าวถึง บทบาทไว้ 5 ประการดังนี้

2.1 บทบาทเป็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นในตำแหน่งต่างมีได้เกี่ยวข้องหรือมุ่งไปที่ตัวบุคคล

2.2 บทบาทมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการทำงาน บทบาทในองค์การเป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังให้ปฏิบัติงานหนึ่ง ๆ

2.3 บทบาทนั้นยากที่จะกำหนดชี้เฉพาะลงไปได้อย่างชัดเจน

2.4 บทบาทจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2.5 บทบาทกับงานไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกัน ในงานหนึ่ง ๆ บุคคลอาจมีหลายบทบาทได้

ระเปียบ คำเขียน (2526, หน้า 11) ได้ให้แนวคิดทฤษฎีของบทบาทไว้ว่า บทบาทตามตำแหน่งหนึ่งนั้นได้ถูก คาดหวังจากสังคมนอบด้าน เช่น จากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งอื่น ๆ รอบตัวเรารวมทั้งตัวของเราเองด้วย ถ้าความคาดหวัง ของทุกฝ่ายไม่ตรงกัน ผู้ดำรงบทบาทไม่สามารถปรับให้มีความพอดี จะเกิดปัญหาความขัดแย้งในบทบาทหรือความล้มเหลวในงาน และการแสดงบทบาทของบุคคลในตำแหน่งที่ตนต้อง แสดงหรือต้องปฏิบัติ ประสบการณ์ของผู้ที่จะต้องแสดงบทบาท และบุคลิกภาพของผู้ที่จะต้องแสดงบทบาทด้วย

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่ง หรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติ บทบาท และสถานภาพ เป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นั่นคือสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้น ๆ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารงานเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของทุก ๆ องค์กรทั้งนี้เพราะการบริหารงานสามารถบ่งชี้ให้เห็นได้ว่าองค์กรนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ที่ดีนั้นผู้บริหารองค์กรจะต้องมีความสามารถในการวางแผนให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดทั้งนี้เพราะผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมด้วยซึ่งการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถของตัวผู้บริหารเอง

มีนักวิชาการนักการศึกษาและนักบริหารหลายท่านได้ให้ความหมายและแสดงทัศนะที่เกี่ยวกับการบริหารงานไว้หลากหลายดังนี้

จันทรานี สงวนนาม (2536, หน้า 4) ได้กล่าวว่าการบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มี การจัดระเบียบอย่างมีระบบกล่าวคือมีหลักการกฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้ การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคมที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยาสังคมวิทยาและรัฐศาสตร์แต่ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยภักษ์ (2539, หน้า 12) ได้กล่าวว่าการบริหารงานเป็นการดำเนินงานให้ บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2537, หน้า 26) ได้กล่าวว่าการบริหารงานเป็นภาระหน้าที่ของผู้นำกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการให้ ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคนและวัตถุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มี ประสิทธิภาพได้และในขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์กรให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2539, หน้า 2-3) ได้กล่าวว่าการบริหารหมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นซึ่งนักบริหารมีหน้าที่ในการวางแผนจัดองค์กรอำนวยการ

และควบคุม ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หน้าที่ ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการคือการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การแต่งตั้ง บุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) แม้ว่าหน้าที่ ของนักบริหารทั้ง 5 ประการจะถูกกำหนดโดยวิชาการสมัยใหม่ก็ตามแต่เมื่อกันทางปฏิบัติแล้วคนไทย เราก็มองบ้านเมืองแบบนี้มานานแล้วหน้าที่ของนักบริหารปรากฏชัดเจนในการปฏิบัติขององค์การ ตั้งแต่สมัยโบราณ

พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี (2550, หน้า 25-32) ได้กล่าวว่าผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะ ใจลูกน้องธรรมชาติสำหรับผู้บริหารงานคือจะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเองดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์การ

จากความหมายของการบริหารที่ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย สามารถสรุปได้ดังนี้ การบริหารคือศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินงานอย่างมีหลักการกฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยอาศัยบุคคลผู้ร่วมงานที่มีความชำนาญของแต่ละบุคคลพร้อมทั้งกระจายอำนาจอย่างทั่วถึงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยการใช้หลักการวางแผนจัดการองค์การโดยภาพรวม

2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และจุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนวเดิม ซึ่งเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่น ๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่าการยึดมั่นในตัวตน (อัตตา) ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในสังคมทำให้คนเราคิดถึงตัวเองมากกว่าสังคมส่วนการละตัวตน จะทำให้คนเรามีความสำคัญต่อสังคมได้มากขึ้น การละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคมเสียใหม่แต่การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคมย่อมติดขัดที่ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตนเนื่องจากตนมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้น จึงได้เสนอหลักการบริหารทางพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารที่มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล (ปริชา ช้างขวัญยืน, 2538, หน้า 42-43) ดังนี้

1. ในการบัญญัติพระวินัยมีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุแต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมดหาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติอย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยไม่จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้สงฆ์ อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทินและกิเลสต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรมดังข้อความว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการคือเพื่อความดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มผู้เก้อยาก 1 เพื่อ

อยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1 “อง.ทูก. 20/437/110

2. ในด้านการบริหารพระวินัย ในสมัยมีพระสาวกไม่มากนักพระพุทธองค์ทรงบริหารพระศาสนาด้วยพระองค์เองโดยมีพระสาวกที่สำคัญ เช่นพระสารีบุตรและพระมหาโมคคัลลานะช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มขึ้นและมีผู้ขอเข้าอุปสมบทในพุทธศาสนามากขึ้น ก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกให้อุปสมบทแก่ผู้เข้ามาขอบวชได้โดยให้ผู้ขอบวชเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ครั้นต่อมาเมื่อภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพุทธศาสนาเช่นการให้บรรพชาอุปสมบทการกรานกฐินการกำหนดเขตสีมาการระงับอธิกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับมอบให้สงฆ์เป็นผู้บริหารงานพระศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั่นเอง

3 .ด้านอธิกรณ์ของสงฆ์สถาบันตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการทางอาณาจักรมีกฎหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของบุคคลในสังคม ป้องกันไม่ให้มีการกระทำ หรือความประพฤติที่เป็นปฏิกฤษต์ต่อความสงบสุขของสังคมฝ่ายอาณาจักรมีกฎหมายเป็นหลัก ในการปกครอง ส่วนฝ่ายพุทธจักรมีวินัยเป็นหลัก ทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักรมีกระบวนการพิจารณาดีหรืออธิกรณ์และมี วิธีลงโทษตามโทษานุโทษแต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษของกฎหมายบ้านเมืองมีข้อแตกต่างกันมาก

จันทรานี สงวนนาม (2536, หน้า 4) ได้กล่าวว่าการบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบกล่าวคือมีหลักการกฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคมที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยาสังคมวิทยา และรัฐศาสตร์แต่ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม

ธงชัย สันติวงษ์ (2537, หน้า 26) ได้กล่าวว่าการบริหารงานเป็นภาระหน้าที่ของผู้นำกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการให้ ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคนและวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มี ประสิทธิภาพได้และในขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์กรให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้ อย่างดีที่สุด

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี) (2550, หน้า 25-32) ได้กล่าวว่าคุณสมบัติการบริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้คนสนใจลูกน้องธรรมชาติสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วย

แบ่งเบาภาระของตนเองดังนั้น ผู้บริหารงานที่ผู้จึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยภุชฌ์ (2536, หน้า 12) กล่าวว่าการบริหารงานเป็นการ ดำเนินงานให้ บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

ลูเธอร์ กูลิค อังใน สมยศ นาวิกาน (2544, หน้า 18) ได้ให้ทัศนะว่าการบริหารเป็นศาสตร์สาขาวิชาการบริหาร ย่อมจะให้ความรู้ที่เชื่อถือได้กับผู้บริหารว่าต้องทำอะไรภายในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะและช่วยให้พวกเขาคาดคะเนถึงผลลัพธ์ของการกระทำของพวกเขาได้

ยอร์ช อังใน ประดิษฐ์ บอดิจิน (2538, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า กระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผนการจัดองค์การดำเนินงานและการควบคุมเพื่อใช้ให้กิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคนและทรัพยากร

ไซมอน อังใน เดิมศักดิ์ ทองอินทร์ (2547, หน้า 3) กล่าวว่าการบริหารหมายถึงศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จโดยที่ผู้บริหารมักไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก

อารีย์ สวัสดิ์สาส์ และคณะ (2548, หน้า 32) ได้เสนอภารกิจสำคัญในการบริหารไว้ 7 ประการคือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึงการกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงการจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป
3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึงการบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าวรวมทั้งตั้งแต่การแสวงหาคนมาทำงานการบรรจุการแต่งตั้งการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคลการบำรุงขวัญการเลื่อนขั้นตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงานการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป
4. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบรวมทั้งติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ
5. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึงการประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

7. การรายงาน (Reporting) หมายถึงการเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่างเพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้าง ความเข้าใจอันดีต่อกันตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจไปในตัวด้วย

การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึงการจัดสรรทรัพยากรหรือการทำงานงบประมาณการเงินวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงินการบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

เฟรเดอริก วินสโล เทเลอร์ (Frederick Winslow Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุดสำหรับงานแต่ละอย่างคือต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริงและในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

2. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงานโดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงานนอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วยและในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

3. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงานควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้นเพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลิตผลสูงขึ้น

4. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงานฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงานแต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

จากหลักการดังกล่าวพบว่าวิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่าผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549, หน้า 3-5) กล่าวถึงการบริหารเป็นวิธีการทำงานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จมี 5 ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้คือ

1. P คือ Planning หมายถึงการวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคตผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

2. O คือ Organizing หมายถึงคือการจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของ สมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กรมีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

3. S คือ Staffing หมายถึงงานบุคลากรเป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

4. D คือ Directing หมายถึงการอำนวยการเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะผู้นำ

5. C คือ Controlling หมายถึงการกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึงการวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการโดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการและวัตถุประสงค์ของงานนั้น ๆ ไว้ล่วงหน้า

2. การแสวงหากำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึงการแสวงหากำหนดตัวบุคคลและวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผนเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึงการบำรุงขวัญกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

4. การประสานงาน (Co-Ordination) หมายถึงการจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกันเพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่นและเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกันโดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก

5. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึงการตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผล

ขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและ ประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต (ธีระรัตน์ กิจจารักษ์ณ์, 2542, หน้า 67)

สุปรินชา กมลาศน์ (2545, หน้า 2) ได้อธิบายว่าแนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทาง วิทยาศาสตร์จนเกิดเป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบโดย เฮนรี ฟาโย นักบริหารชาวฝรั่งเศสซึ่งได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทฤษฎีอันหนึ่งที่ว่าด้วยหน้าที่ในการบริหาร 5 ประการ คือ การวางแผนการจัดองค์กรการ บังคับบัญชาการประสานงาน และการควบคุมต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุง

จนกลายเป็นตำราการบริหารเช่นทฤษฎีของ ลูเธอร์ กูลิค ศาสตราจารย์การบริหารรัฐกิจชาวอเมริกันที่ได้ขยายแนวคิดของ ฟาโย กำหนดหน้าที่ในการบริหารที่เรียกกันว่า POSDCoRB : Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์การ) Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) Budgeting (การงบประมาณ)

ทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโย Henri Fayol ได้เสนอทฤษฎีการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการคือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำ การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักรสิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึงหน้าที่ในการสั่งการงานต่าง ๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตนจะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้อง มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้น และลงนอกจากนี้ยังต้องทำการประเมิน โครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วยหากโครงสร้างขององค์การที่ เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกันถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพการไล่ลอกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึงภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึงภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว (เฮนรี ฟาโย Henri Fayol, 1930, p. 17-18)

เฮนรี ฟาโย (Henri Fayol) ได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น 14 ประการ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่าคนงานควรจะได้รับการ มอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้นหรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้นซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์ และ ฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของ แวปเบอร์ จะ ได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชาส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะ ได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

3. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสอง คำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานเช่นการรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ควบคุมสอง คนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชาและทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยากและผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกรักของผู้ใต้บังคับบัญชามักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

4. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชา จาก ผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสาย การบังคับบัญชาโดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการจำนวนที่ดีที่สุดที่สูงสุดในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและ พนักงานระดับล่างรวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการ จำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลงและองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้นภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้นเนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่นและรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการดำเนินงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสายซึ่งสามารถควบคุม โดยผู้นำของแต่ละทีม

5. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชาแต่เป็นการกำหนดว่าควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไรและมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไรสิ่งนี้ ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

6. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การองค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้

ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผลซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคลแต่ การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นที่ร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

7. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

8. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุดและเป็นการจัดทำงานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ(Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคนและเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคตการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบันเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคนและทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

9. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำการต่าง ๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การเนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงานและความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุลซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ชัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

10. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมาสำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชาความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลาย ๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้บังคับบัญชาภายในองค์การและเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

11. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไรเป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้

ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การรวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

12. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาวเมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของ องค์การการจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

13. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คนหรือของทุกกลุ่มในองค์การในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

14. ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่มในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การและสิทธิในการสั่งการหรือการบริโภคและความร่วมมือกันถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงานโดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญเพราะความสามัคคีคือพลังเมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2545, หน้า 68-69)

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพผล (2542, หน้า 64-72) ได้กล่าวถึงกระบวนการการบริหารควรประกอบด้วย 10 ประการ คือ

1) การวางแผน (Planning) หมายถึงการกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้าโดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objective) การพัฒนากลยุทธ์ (Develop strategies) ในการวางแผนซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

2) การจัดการ (Organizing) หมายถึงการพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

3) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึงการจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

4) การตัดสินใจ (Decision) หมายถึงความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจแยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

5) การสั่งการ (Directing) หมายถึงการศึกษาวินิจฉัยสั่งการรวมทั้งการควบคุมงาน และนิเทศงานตลอดจนศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

6) การควบคุม (Controlling) หมายถึงการร่วมมือประสานงานเพื่อการดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่นศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้นและดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

7) การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึงการประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงานเข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกันข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการประสานงานคือความร่วมมือซึ่งเป็นเรื่องของ “จิตใจ”

8) การสื่อข้อความ (Communicating) หมายถึงการผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจเพื่อที่จะให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

9) การรายงานผล (Reporting) หมายถึงการรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานตลอดจนการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) แจ้งให้ประชาชนทราบซึ่งโดยทั่วไปการรายงานจะหมายถึงวิธีการ ของสถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงานความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

10) การจัดงบประมาณ (Budgeting) หมายถึงการจัดเตรียมงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน

สรุปได้ว่า การบริหารหมายถึงการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบเป็นกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยปัจจัยหลักคือเงิน บุคคลวัสดุสิ่งของและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายหลักการบริหารงาน โดยทั่วไปทั้งภาครัฐและเอกชนและองค์กรต่าง ๆ ประกอบด้วยการวางแผนการจัดองค์การหรือการจัดหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กรการสรรหาบุคคลเข้าทำงานการสั่งการการประสานงานการรายงานผลการปฏิบัติงานการงบประมาณ เป็นต้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

การปกครองคณะสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าจะทรงดูแลด้วยพระองค์เองทรงอยู่ในฐานะประมุขและทรงให้ความสำคัญเสมอภาคในการบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ พระองค์จะทรงทำท่ามกลางสงฆ์สังฆกรรมต่าง ๆ ที่กระทำได้รับเสียงเอกลั่นที่จากคณะสงฆ์จึงจะ สามารถดำเนินต่อไป ทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปอย่างรวดเร็ว สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงทิ้งไว้เป็น มรดกมาถึงปัจจุบันก็คือ พระธรรมวินัยซึ่งจะเป็นหลักในการที่สถาบันสงฆ์จะใช้เป็นสื่อในการ สร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับชาวโลกต่อไป และจะเป็นสิ่งกำหนดบทบาทหรือจุดยืนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสงฆ์กับสังคม

ชาวโลกในปัจจุบันและอนาคตอีกด้วย (พระเทพเวที ประยูตฺธ ปยุตฺโต, 2534, หน้า 32) เช่นเดียวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ย่อมต้องมีความผู้นำ หรือภาวะผู้นำในการบริหาร โดยบริหารตามหลักภาวะผู้นำนั้น มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำที่มีหน้าที่ในการดูแลปกครองคณะสงฆ์ แม้ว่าจะเกิดปัญหาจาก ภายในและภายนอกคณะสงฆ์ก็ตาม พระพุทธองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้รอดพ้นจากภัยต่าง ๆ ได้ จนกระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพาน หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จปรินิพพาน แล้วพระมหากัสสปะผู้เป็นพระสาวกสำคัญยิ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะสงฆ์ให้เป็นประธานใหญ่ใน การทำสังคายนาครั้งที่ 1 ที่ถ้ำสัตตบรรณในเขาเวภารบรรพต เขตกรุงราชคฤห์ (สง่าหล่อสำราญ, 2541, หน้า 17) หลังจากสังคายนา พระธรรมวินัยครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งพระมหาเถระไปประกาศพระพุทธศาสนา 9 สาย และประเทศไทยได้รับผลจากการเผยแผ่คราวนั้นด้วย (พระเทพเวที ประยูตฺธ ปยุตฺโต, 2532, หน้า 9) ทำให้พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานใน ดินแดนสุวรรณภูมิ อันเป็นที่ตั้งของประเทศไทยและอีกหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของไทย ก็ยังมีการใช้หลักภาวะผู้นำควบคู่กับหลักพุทธธรรมในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์มาโดยตลอดจนถึงในยุคปัจจุบันนี้

กฎหมายมหาชน, ฉบับที่ 15, ข้อที่ 5 ว่าด้วยเรื่อง การบริการกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะ เกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี 6 ฝ่าย คือ

1. การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง)
2. การศาสนศึกษา
3. การศึกษาสงเคราะห์
4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
5. การสาธารณูปการ
6. การสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินงานทั้ง 6 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคมแต่บางการคงเป็นไปตามจารีต คือ ปฏิบัติตามจารีตที่มีอยู่ (สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2445, หน้า 15)

พุทธทาสภิกขุ (หน้า 9-12) ได้พูดถึงการบริหารว่า เป็นการดำเนินไปได้แห่งกิจการที่กระทำด้วยปัญญา กระทำด้วยความหวังและต้องทำเพื่อสังคมหรือน้อยที่สุดทำเพื่อตัวเอง ต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้วยสติปัญญา

พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปยุโล) (2545, หน้า 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะ เกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี 6 ฝ่ายคือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) การศาสนศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2539, หน้า 78) ได้กล่าวถึงความหมายการปกครอง คณะสงฆ์ หรือ การบริหารคณะสงฆ์ ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาว่า การปกครองตามความหมายในพระพุทธศาสนาเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา การปกครองและความสงบเรียบร้อยที่เกิดจากการปกครองนั้น มิใช่เป็นจุดหมายในตัว แต่เป็นเพียงปัจจัยคือสภาพเอื้อ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลบรรลุจุดหมายแห่งการศึกษาหรือเพื่อเป็นหลักประกันของการศึกษาทั้งสิ้น ถ้าไม่ปกครองด้วยการศึกษา ก็ ต้องปกครองด้วยอำนาจเมื่อปกครองด้วยอำนาจก็เกิดความรู้สึกในเชิงปฏิปักษ์ ที่เอียงไปในทางที่จะ ขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้ การปกครองแบบใช้อำนาจจึงก่อให้เกิดปัญหาเริ่มตั้งแต่เกิดความขัดแย้งในจิตใจ เป็นต้นไป ทำให้ยิ่งต้องเพิ่มการใช้อำนาจ ใช้อำนาจ และจะเน้นการลงโทษมากยิ่งขึ้นตามลำดับไม่ใช่ การปกครองแบบพยายามสร้างคนดี แต่เป็นการปกครองแบบพยายามกำจัดคนเลวนั้นเอง (พระพรหมคุณาภรณ์

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้ สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามค่านิยามนี้ การบริหารพระพุทธศาสนาเริ่มมีอันเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือ ในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์ และวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 2,500 ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหารงาน นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร

และท่านยังได้กล่าวถึง นักบริหารแบบธรรมาธิปไตยควรยึดหลักธรรมในการบริหารที่เรียกว่า พละ 4 ประการ คือ (อง. นวก. 23/5/792)

- 1) ปัญญาพละ กำลังความรู้หรือความฉลาด
- 2) วิริยพละ กำลังแห่งความเพียร
- 3) อนุวัชชพละ กำลังการงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต
- 4) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ หรือมนุษยสัมพันธ์

พละหรือกำลังแห่งคุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ ช่วยทำให้นักบริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นักบริหารจะสามารถวางแผน จัดองค์การ แต่งตั้งบุคลากร อำนาจการ และควบคุมได้ดีต้องมีความ ฉลาด ขยัน สุจริต และมนุษยสัมพันธ์ ยิ่งเขามีคุณธรรมทั้ง 4 ข้อนี้เพิ่มมากขึ้น เท่าใดก็ยิ่งทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าใครคนใดขาดคุณธรรมทั้ง 4 ประการ แม้เพียงบางข้อ เขาก็เป็นนักบริหารที่ดีไม่ได้ (พระธรรมโกศาจารย์ ประยูร ธมฺมจิตฺโต, หน้า 44-45)

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2548, หน้า 9) ได้สรุปพุทธวิธีการบริหารไว้ว่า พุทธวิธีการบริหารยึด หลักธรรมมาธิปไตยเป็นสำคัญด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรมและใช้หลักธรรมเป็นหลักในการบริหาร พุทธวิธีบริหารจึงไม่เป็นทั้งเป็นอัตตาธิปไตยและโลกาธิปไตยผู้บริหารที่เป็น อัตตาธิปไตยก็มักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือความพอใจของตนเองเป็นที่ตั้งโดยยึดคิดว่า ถูกต้องคือถูกใจข้าพเจ้า ผู้บริหารประเภทนี้มักลงท้ายด้วยการเป็นเผด็จการ

ส่วนผู้บริหารที่เป็นโลกาธิปไตยก็พยายามเอาใจทุกคนเพื่อให้ตนเองอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้ เขาพยายามทำให้ถูกใจทุกคนซึ่งก็เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ผู้บริหารประเภทนี้ก็มีกหนิปัญหา เมื่อมี ปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นภายในองค์กรก็พยายามลยตัวหนีปัญหาผู้บริหารที่ดีต้องเป็นธรรมาธิปไตย เขายึดถือคิดว่าถูกต้องไม่จำเป็นต้องถูกใจข้าพเจ้าหรือต้องถูกใจทุกคน เขากล้าตัดสินใจลงมือทำในสิ่งที่ ถูกต้องชอบธรรมโดยไม่พยายามลยตัวหนีปัญหา เขาถือคติว่าอำนาจหน้าที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบ เขา ยอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่มกกว่านั้นคือประโยชน์สุข ส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นว่าจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์ สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อย เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่”

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล) กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลสรุปได้ว่า การปกครอง การบริหารแบบบูรณาการของหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของทาง ราชการ ในส่วนกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ดี องค์กรรัฐวิสาหกิจ และองค์กรธุรกิจเอกชนก็ดี องค์กรทาง ศาสนา และองค์กรสาธารณะอื่น ๆ กก็ดี ที่จะให้บังเกิดผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง ชื่อว่าการบริหาร การปกครองที่ดี (Good Governance) นั้น ประมวลรวมย่อลงใน “หลักธรรมาภิบาลตามแนวความคิด ปรัชญาเชิงพุทธ” 4 ประการเหล่านี้ คือ

1. หลักความถูกต้อง (accuracy/valid) การบริหารการปกครองที่ดีต้องเป็นไปด้วยความ ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง 1 ถูกต้องตามหลักวิชาการ 1 ถูกต้องตามความต้องการ และ/หรือได้รับความพึงพอใจของประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 1 และถูกต้องตามหลักศีลธรรม 1

1.1 ถูกต้องตามกฎหมายของบ้านเมือง รวมความถึงระเบียบ กฎข้อบังคับขององค์กรที่ออก ตามกฎหมายของบ้านเมืองด้วย

1.2 ถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง หลักวิชาการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอันจำเป็น ที่เชื่อถือได้ที่ถูกต้องที่ตรงประเด็น และสมบูรณ์พอ ประมวลวางเป็นหลักปฏิบัติ หรือเป็นทฤษฎีขึ้น ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไว้ดีแล้ว

1.3 ถูกต้องตามนโยบาย และสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

1.4 ถูกต้องตามความต้องการ หรือความพึงพอใจ ของผู้บังคับบัญชา ของผู้ปฏิบัติงาน ทุกระดับ และถูกต้องตามความต้องการ หรือความพึงพอใจ ของประชาชนโดยส่วนรวม

1.5 ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ในฐานะที่ประเทศไทย บ้านเมืองพุทธ ประชากรส่วน ใหญ่ 95 % เป็นพุทธศาสนิกชน และพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ย่อมบังเกิดผลดี แก่ผู้ปฏิบัติตาม

ในกาลทุกเมื่อ การบริหารงานที่ดี คือ ที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม จึงช่วยให้การบริหารทุก องค์กรได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูง

ศีล เป็นข้อห้าม ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานทุกระดับพึงมีศีลอย่างน้อยศีล 5 เบญจศีล ได้แก่ ไม่เจตนาฆ่าสัตว์ 1 ไม่เจตนาลักฉ้อ คดโกง หรือคอร์รัปชั่น 1 ไม่เจตนาประพฤติดมิดในกาม 1 ไม่เจตนาโกหกหลอกลวง 1 และไม่เสพติดมีนเมาให้โทษ เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท 1 ธรรมเป็นข้อปฏิบัติ อย่างน้อยเบญจธรรม คือ คุณธรรมของคนดี 5 ประการ ได้แก่ ความมีเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจกัน ไม่คิดประหัตประหารกัน 1 การให้ปัน การเสียสละกาย สติปัญญา เวลา และกำลังทรัพย์ เพื่ออนุเคราะห์สงเคราะห์ผู้อื่น 1 มีความสันโดษในคู่ครองของตน มีความสำรวมในโอวาท 1 มีความซื่อสัตย์ 1 ความจริงใจ 1 และมีสติสัมปชัญญะ รู้ผิดชอบ ชั่ว ดี รู้บาปบุญ คุณ โทษ รู้ทางเจริญ ทางเสื่อมแห่งชีวิตที่เป็นจริง 1 เป็นต้น

1.6 ถูกต้องตามหลักธรรม ที่เป็นอุปกระที่สำคัญ คือ การบริหารการปกครอง พระราชอาณาจักรของพระมหากษัตริยาธิราชเจ้า ที่ใช้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ ตลอดมาแต่โบราณกาล จนถึงปัจจุบันนี้ อันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้ทรงคุณประเสริฐของไทยเรา ก็ได้ทรงถือเป็นหลักปฏิบัติพระองค์ตลอดมา คือ หลักทศพิธราชธรรม 10 ได้แก่

1.6.1 ทาน ให้ปันช่วยประชา คือ บำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ โดยมุ่งปกครองหรือทำงาน เพื่อให้เขาได้ มิใช่เพื่อจะเอาจากเขา เอาใจใส่อำนวยความสะดวก จัดสรรความสงเคราะห์ อนุเคราะห์ให้ประชาราษฎร์ได้รับประโยชน์สุข ความสะดวกปลอดภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อน ประสบทุกข์และให้ความสนับสนุนแก่คนทำความดี

1.6.2 ศีล รักษาความสุจริต คือ ประพฤติดีงาม สำรวมกายและวจีทวารประกอบ แต่การสุจริต รักษาจิตดีคุณ ประพฤติให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นที่เคารพนับถือของประชาราษฎร์ มิให้มีข้อที่ผู้ใดจะดูแคลน

1.6.3 ปริจจาคะ คือ บำเพ็ญกิจด้วยเสียสละ คือ สามารถเสียสละความสุขสำราญ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตนได้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

1.6.4 อาชชวะ ปฏิบัติการโดยซื่อตรง คือ ซื่อตรงทางสัตย์ไรร่มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

1.6.5 มัททวะ ทรงความอ่อนโยนเข้าถึงคน คือ มีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่ง หยาบคาย กระด้าง ถือองค์ มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีกริยาสุภาพนุ่มนวลละมุนละไม ควรได้รับความรักภักดี แต่มีขาดยำเกรง

1.6.6 ตปะ พันมัวเมาด้วยเผากิเลส คือ แผดเผากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำจิต ระวังยับยั้งข่มใจได้ ไม่หลงใหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและการปรนเปรอ มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออยู่อย่างง่าย ๆ สามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้บริบูรณ์

1.6.7 อักโกธะ ถือเหตุผลไมโกรธา คือ ไม่เกรี้ยวกราด ไม่วินิจฉัยความกระทำการด้วยอำนาจความโกรธ มีเมตตาประจําใจไว้ระงับความเคืองชุ่น วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันสุขุมราบเรียบตามธรรม

1.6.8 อวิหิงสา มือหิงसान่ารมเย็น คือ ไม่หลงระเริงอำนาจ ไม่บีบคั้นกดขี่ มีความกรุณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใดด้วยอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

1.6.9 ชั้นติ ชานะเช็ญด้วยชั้นติ คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ อดทนต่อความเหนื่อยยาก ถึงจะลำบากกายน่าเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอยถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยถ้อยคำเสียดสีลากถาง อย่างไร ก็ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกิจกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

1.6.10 อวิโรธนะ มิปฏิบัติคลาดจากธรรม คือ ประพฤติมิให้ผิดจากศาสนธรรม อันถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐและราษฎรเป็นที่ตั้งอันใดประชาราษฎร์ปรารณาโดยชอบธรรม ก็ไม่ขัดขืน การใดจะเป็นไปโดยชอบธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ก็ไม่ขัดขวาง วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรม คงที่ ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว เพราะถ้อยคำตีร้ายลามกสักการะหรืออิฐฐารมณฺ์ อนิฐฐารมณฺ์ใด ๆ สถิตมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม กัตติ นิติธรรม คือระเบียบแบบแผน หลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม กัตติ ไม่ประพฤติให้เคลื่อนคลาด วิบัติไป (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต 2541, หน้า 27-28)

ตลอดจนหลักธรรมอื่น ๆ ได้แก่ ราชสังคหวัตถุ จักรวรรดิวัตร พละ และพรหมวิหารธรรม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาพรหมวิหาร เป็นต้น

2. หลักความเหมาะสม (Appropriate/Proper) หมายถึง ความรู้บริหารจัดการองค์กร หรือหน่วยงานและปกครองดูแล ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ด้วยความเหมาะสมกับเหตุผล เหมาะสมกับบุคคลกับชุมชน กับกาลเวลา สถานที่และให้ เหมาะสมกับสถานการณ์แวดล้อม เมื่อยามจำเป็นที่ให้อภัยยืดหยุ่น (Flexible) หรือประนีประนอม (Compromise) โดยไม่เสียหลักการ ให้การปฏิบัติงานสำเร็จอย่างได้ผลดีที่สุด ให้มีส่วนเสียหายน้อย ที่สุด หรือให้ไม่เสียหายเลย ความแข็งแกร่ง หรือแข็งกระด้างด้วยมานะ ทิฎฐิ ชนิด ยอมหักไม่ยอมงอ มิใช่อุบายที่ดี ที่จะให้ประสบผลสำเร็จได้ตลอดไป ทั้งนี้ พึงอาศัยหลักปฐิสธรรม 7 ประการ ที่ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้ว คือ

ธมมถนุญตา รู้จักหลักวิชา หรือรู้จักเหตุ 1

อตถถนุญตา รู้จักความหมาย หรือรู้จักผล 1

อตตถนุญตา รู้จักตน 1

มตตถนุญตา รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์ 1

กาลถนุญตา รู้จักกาลเวลาอันควรที่จะปฏิบัติหรือดำเนินการให้ได้ผลดี 1

ปฐิสถนุญตา รู้จักชุมชน 1

ปุคคลถนุญตา รู้จักบุคคล 1 เป็นต้น

เป็นหลักในการวางตัวในวงงาน ในวงสังคมทุกระดับ และในการปกครองบังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม

3. หลักความบริสุทธิ์โปร่งใส (Purity/Transparency) หมายถึง การบริหารการปกครองการตัดสินใจหรือการวินิจฉัยสั่งการใด ๆ ก็เป็นไปได้อย่างด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ ด้วยเจตนาบริสุทธิ์มุ่งตรงต่อความสำเร็จอย่างได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงขององค์กร และมุ่งตรงต่อประโยชน์ และความสันติสุขโดยส่วนรวมของประชาชนเป็นสำคัญ จึงเป็นการบริหารที่สุจริต มีความโปร่งใส (Transparent) ตรวจสอบได้

4. หลักความยุติธรรม (Justice) หมายถึง การบริหารการจัดการกิจกรรม และ/หรือโครงการต่าง ๆ ขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพ (High Efficiency) กล่าวคือ ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิผล (Effectiveness) และให้ได้รับความพึงพอใจ (Satisfaction) โดยธรรมจากคนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างสูงต่อค่าลงทุน (Investment Costs) ได้แก่ กำลังงบประมาณ กำลังบุคลากรและทรัพยากร และระยะเวลาที่ใช้ในการบริหารจัดการที่ต่ำ คือ อย่างประหยัด และคุ้มค่า และหมายถึงการปกครองบังคับบัญชา ดูแล ปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ด้วยความเป็นธรรม คือ

ไม่อคติ ด้วยความรัก (ฉนุหาคติ) หรือ เห็นแก่ตัว เห็นแก่พวกพ้อง หมู่เหล่า 1

ไม่อคติ ด้วยความโกรธ หรือเกลียดชัง (โทสาคติ) 1

ไม่อคติ ด้วยความเกรงกลัว (ภยาคติ) 1

ไม่อคติ ด้วยความหลง (โมหาคติ) เพราะหุเบา หรือไม่รู้ข้อมูล ที่ถูกต้อง เป็นจริงที่ เชื่อถือได้ที่ตรงประเด็น และที่สมบูรณ์ดีพอ อีก 1

หลักธรรมมาภิบาล 4 ประการ นี้ ย่อมเป็นหลักสำคัญ สำหรับผู้ปกครอง ผู้บริหารทุกระดับสามารถใช้เป็นแนวทางในการปกครองบังคับบัญชาดูแล ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และใช้ในการบริหารจัดการ โครงการต่าง ๆ ขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ และให้บรรลุผลดี ที่ประสิทธิภาพสูง ได้อย่างเหมาะสม (พระราชญาณวิสิฐ เสริมชัย ชยมงคลโล, 2548, หน้า 114-119)

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโล) (2548, หน้า 26, 130) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารหมายถึง การปกครอง (Government) การดูแลรักษาบำรุงหมู่คณะและการดำเนินงานหรือการจัดการ (Management) กิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะ หรือองค์การต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purpose/Objective) ขององค์การนั้น ๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการบริหารหมู่คณะ คือ การปกครองดูแล ตลอดทั้งแนะนำสั่งสอน อบรม พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่มีอยู่หรือพำนัก อาศัยอยู่ในวัดให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย ตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และการประกาศของมหาเถรสมาคม

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2551, หน้า 2-3) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหารหมายถึง ศิลปะ แห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น และนักบริหารมีหน้าที่วางแผน จัดองค์กร แต่งตั้งบุคคล อำนาจการ และควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานให้เป็นไปในทางเดียวกันเพื่อ

สู่เป้าหมายที่วางไว้ ส่วนความหมายของการบริหารในทางธรรม คือ วิธีการบริหารต่าง ๆ ที่ใช้กันทั่วไปพอสรุปได้ 3 ลักษณะ แต่ที่ดีที่สุดคือ แบบถือธรรมหรือหลักการเป็นสำคัญโดยยึดเอาความสำเร็จเป็นพื้นฐานทำให้งานสำเร็จ ไม่เอาความขัดแย้งส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง และยินดีรับคำแนะนำจากทุกฝ่าย เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความสามารถ จะได้ทั้งน้ำใจคนและผลของงาน วิธีนี้เรียกว่า “ธรรมาธิปไตย” คือ ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันควรแก่สมณะ ซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือการศึกษาธรรมบาลี ซึ่งปัจจุบันได้จำแนกเป็นสองส่วน คือการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลีและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

2. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนราชภัฏสงเคราะห์ที่วัดสนับสมุน

3. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรม ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือเป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็นโครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

4. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัด และพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุ เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชน ด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ ฯลฯ

5. ด้านการสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การดูแล บำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรมกุฎิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกันมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ใน วัดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาเป็นบางส่วนเรียกว่า เงิน อุทหนุนบูรณะวัด

6. ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์ อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 โดยลำดับขั้นการปกครองคณะสงฆ์ ไว้ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม และกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 พ.ศ. 2523 ว่าด้วยระเบียบ การปกครองคณะ

สงฆ์ หมวด 2 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและหมวด 3 ระเบียบการ ปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นเรื่องของบุคคลทุกฝ่ายในวัด ได้แก่ เจ้าอาวาส พระภิกษุ สามเณร แม่ชี ศิษย์วัด ตลอดจนถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ภายในวัด ก็ต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และให้สอดคล้องกับกฎหมายพระศาสนาที่บัญญัติขึ้นในด้าน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการ คือพระภิกษุที่มีหน้าที่ในการจัดการดูแลคณะสงฆ์ในเขตการปกครองของตน ให้อยู่ในระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา และพระธรรมวินัย เพื่อที่จะเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มีความเข้มแข็ง

2.4.1 ความหมายของพระสังฆาธิการ

กฎหมายพระศาสนา ได้กล่าวไว้ว่า “พระสังฆาธิการ” เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ.2506 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายพระศาสนา ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2506) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรกโดยเปลี่ยนคำว่า “พระคณาธิการ” มาเป็น “พระสังฆาธิการ” ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ รวมคำว่า “พระ” “สังฆ” และ “อธิการ” เป็น “พระสังฆาธิการ” แปลตาม รูปศัพท์ว่า “พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์” “พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง” ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง “พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์” (กฎหมายพระศาสนา ฉบับที่ 5, 2506, บทนำ) มีตำแหน่งดังนี้

- 1) เจ้าคณะใหญ่
- 2) เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
- 3) เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
- 4) เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
- 5) เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
- 6) เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ดังนั้น พระสังฆาธิการ จึงหมายถึงพระภิกษุผู้ทำงานโดยมีสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์ มีอำนาจเต็มตามตำแหน่งที่ได้รับมอบแต่งตั้ง ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ บริหารกิจการของคณะสงฆ์ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.4.2 ความสำคัญของพระสังฆาธิการ

กรมการศาสนา (2540, คำนำ) ได้ระบุถึงความสำคัญของพระสังฆาธิการว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองเรื่องราวสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเจ้าคณะภาค 16 (2547, หน้า 46) ได้ระบุถึงความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนาให้ปฏิบัติถูกต้องเป็นประโยชน์ทั้งงานการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

จากคำสำคัญข้างต้น พอสรุปได้ว่า พระสังฆาธิการนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบไป เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน และยังเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งงานการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

2.4.3 อำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการ

กรมการศาสนา กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 พ.ศ. 2541 ได้อธิบายถึงอำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการไว้ดังนี้

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่

กรมการศาสนา (2541, หมวด 2, ข้อ 7) เจ้าคณะใหญ่มีอำนาจหน้าที่ปกครอง คณะสงฆ์ในเขตของตน ดังนี้

- (1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช
- (2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี
- (3) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม
- (4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะภาคให้เป็นไปโดยชอบ
- (5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย
- (6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะภาค

กรมการศาสนา (2541, ส่วนที่ 1, ข้อ 10) เจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์
ในเขตภาคของตน ดังนี้

(1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม
ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์
การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(3) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจ
หน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม

(4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะจังหวัดให้เป็นไปโดยชอบ

(5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับ
บัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็น
ไปโดยความเรียบร้อย

(6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด

กรมการศาสนา (2541, ส่วนที่ 2, ข้อ 15) เจ้าคณะจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์
ในเขตจังหวัดของตน ดังนี้

(1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย มหาเถรสมาคม ข้อ
บังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชา เหนือตน

(2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์
การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(3) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัย ข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัย ชั้นเจ้า
คณะอำเภอ

(4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอให้เป็นไปโดยชอบ

(5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับ
บัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้
เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ

กรมการศาสนา (2541, ส่วนที่ 3, ข้อ 20) เจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ใน
เขตอำเภอของตน ดังนี้

(1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(3) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัย ชั้นเจ้าคณะตำบล

(4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ

(5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล

กรมการศาสนา (2541, ส่วนที่ 4, ข้อ 25) เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ดังนี้

(1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(3) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัย ชั้นเจ้าอาวาส

(4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ

(5) ควบคุมและบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชา หรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺญโณ) (2540, หน้า 33-34) ได้กล่าวว่าเจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัย แก่บรรพชิต และคฤหัสถ์

4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

บทบาทของพระสังฆาธิการ

มาตรา 45 การปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน มีการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคม ลงไปจนถึงเจ้าอาวาสอันเป็นการปกครองตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) และเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงามในการปกครองคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 15 พ.ศ.2535) ข้อ 5 ได้กล่าวถึงกิจการที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปกครอง
2. ด้านการศาสนศึกษา
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์
4. ด้านการเผยแผ่
5. ด้านการสาธารณูปการ
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินงานทั้ง 6 ด้านให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม แต่บางด้านคงเป็นไปตามจารีต คือ ปฏิบัติตามจารีตที่มีอยู่

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2445, หน้า 15) ได้ระบุถึงภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันควรแก่สมณะ ซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรม หรือการศึกษาธรรมบาลี ซึ่งปัจจุบันได้จำแนกเป็นสองส่วน คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

2. ด้านศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสุนน

3. ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนธรรม ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็นโครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

4. ด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัด และพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาค ฤดูร้อน โครงการ สงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและ เจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ การให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน เป็นต้น

5. ด้านสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่นพระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฎี ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของ เจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็น สำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาเป็นบางส่วนเรียกว่าเงินอุดหนุนบูรณะ วัด

6. ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์ อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ ไว้ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไป ตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม และกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 พ.ศ. 2523 ว่าด้วยระเบียบ การปกครองคณะสงฆ์ หมวด 2 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและหมวด 3 ระเบียบการปกครอง คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

สรุปได้ว่า กิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน อันได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ จะเป็นไปโดยเรียบร้อยดังที่ดำเจตนาของกฎหมายมหาเถรสมาคมนั้น ต้องอาศัย พระสังฆาธิการในฐานะที่เป็นผู้ปกครองเป็นผู้ขับเคลื่อนภารกิจทั้ง 6 ด้าน ให้สามารถบรรลุ วัตถุประสงค์และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่พระศาสนาต่อไป

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ สามารถแยกประเด็นในการนำเสนอคือ

2.5.1 ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาค้นคว้าเอกสารในความหมายของการศึกษาสงเคราะห์ได้มีผู้ให้ทัศนะความหมายดังต่อไปนี้

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ) (2540, หน้า 101) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือ การศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาหรือ สถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน ซึ่งการศึกษาที่ภิกษุสงฆ์ได้ดำเนินการในปัจจุบัน มีอยู่ด้วยกัน 4 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา วัดหรือมูลนิธิในวัดจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ยากจนบางแห่งมีนักเรียนชาย - หญิง เรียนร่วมกันกับภิกษุสงฆ์ สามเณร ปัจจุบันโรงเรียนประเภทนี้สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ ตั้งตามพระราชประสงค์และอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์และอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

3. ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน สอนเฉพาะวันอาทิตย์

4. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็ก ตลอดจนเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ส่งเสริมให้ภิกษุได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเป็นศูนย์ประสานความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้าน

การจัดการศึกษาและการจัดอบรม ทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวนี้ นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสได้พัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้ เพราะการสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไป จัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัว หรือเป็นรูปคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่

1. จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา
2. การช่วยพัฒนาสถานศึกษา
3. การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา
4. ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา (พระมหาขลิบ ชาติเมธี, 2552)

การช่วยเหลือในรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นการสงเคราะห์การศึกษาเป็นผลดีแก่ประเทศชาติ โดยส่วนรวมและผลสะท้อนย้อนกลับถึงพระสงฆ์ การจัดการศึกษาเองก็ดี การช่วยเหลือทางด้าน การศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยพัฒนาการศึกษาก็ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา ก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์โดยแท้

การศึกษาสงเคราะห์ นอกจากจะจัดแก่เด็กและเยาวชนให้มีสถานที่เรียนหนังสือแล้ว ภิกษุสงฆ์ยังให้ความสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนผู้กำลังศึกษาในสถานศึกษาทั่วประเทศ อาทิ ตั้งทุนสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทุกระดับชั้น ได้แก่ชั้น ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ช่วยพัฒนาสถานศึกษา ช่วยเหลืออุปกรณ์การศึกษาและ ช่วยเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษา วัดและพระสงฆ์จึงเป็นสถาบันที่มีส่วนในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ของชาติ ในด้านการศึกษาเป็นสถานอบรมบ่มนิสัยเด็กและเยาวชนมาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะเด็กที่ ยากจนขาดคนดูแลและกำพร้าบิดาก็ได้อาศัยสถาบันสงฆ์ให้ภิกษุสงฆ์เป็นผู้อุปการะเป็นเหตุให้เด็กและ เยาวชนได้ใกล้ชิดพระศาสนาและเป็นโอกาสให้ภิกษุสงฆ์ได้พัฒนาทรัพยากรของชาติตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่พึงปรารถนาของสังคมต่อไป (พระเทพปริยัติสุธี, หน้า 50-51)

ไพบูลย์ เสียงก้อง (2547, หน้า 193) การศึกษาสงเคราะห์นั้นเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันดำเนินการ ดังนี้

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในโรงเรียนสามัญ แบ่งเป็นระดับชั้น คือ

ชั้นเตรียม รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3

ชั้นต้น รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6

ชั้นกลาง รับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ชั้นสูง รับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

หลักสูตรการสอน จะมี 2 ประเภท คือ วิชาบังคับ ได้แก่ ประวัติพระพุทธศาสนา วิชาธรรมและศาสนพิธี ประเภทที่ 2 คือ วิชาเลือกแต่ละโรงเรียนจะเลือกวิชาตามความเหมาะสมกับสภาพ ท้องถิ่นความพร้อมของโรงเรียนความต้องการของท้องถิ่นและความเหมาะสมของเวลางบประมาณ ดำเนินการโดยกรมศาสนาและเงินอุดหนุนจากโรงเรียนที่ตั้งศูนย์

2. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้แก่เด็กตลอดจนเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมให้พระภิกษุได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเป็นศูนย์ประสานความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้าน โดยรับเด็กวัย 3-4 ขวบ งบประมาณดำเนินการโดยกรมศาสนาและเงินอุดหนุนจากโรงเรียนที่ตั้งศูนย์

3. โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสุนน เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยวัดจัดตั้งขึ้นและให้การสนับสนุน

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์เป็นการศึกษาที่ นอกเหนือจากการศึกษาภาคปริยัติธรรม และแนะนำการจัดการในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ว่า การศึกษาสงเคราะห์เป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทางโลกและทางธรรมนอกเหนือจากการสงเคราะห์ในวัดหรือสถานที่ศึกษาต่าง ๆ การตั้งศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ การตั้งเด็กและเยาวชนมาศึกษาธรรม การเปิดสอนธรรมศึกษาให้แก่เด็กและนักเรียนนั้นจัดพระสงฆ์ให้เข้าอบรมในสถานที่ศึกษา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเปิดให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาในช่วงฤดูร้อน และการมอบทุนการศึกษาสงเคราะห์การตั้งทุนนิธิเพื่อการศึกษาเหล่านั้น จัดเป็นการศึกษา สงเคราะห์

กรมการศาสนา (2539, หน้า 5-6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาที่ มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์ พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการกุศล ของวัด การมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษา เป็นต้น

พระราชสีมาภรณ์ (นวล เขมสจจวาทิ) (2539, หน้า 130) ได้กล่าวว่า การศึกษา สงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษา หรือสถาบันการศึกษา อื่นนอกจากการศาสนศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษาหรือกระบวนการสงเคราะห์ปวงชน ทั้งก่อนวัยเรียน ในวัยเรียนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ ตามสมควร

มาณฑ พลไพรินทร์ (2531, หน้า 35) ได้กล่าวว่า ความหมายและความมุ่งหมายของการศึกษาสงเคราะห์ การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาประชากรของประเทศให้เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศ พระสงฆ์วัดและ คณะสงฆ์ไทยได้ทำหน้าที่จัดการศึกษาและให้การศึกษาแก่คนไทยมาแต่อดีตเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น สภาพการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป หน้าที่และความรับผิดชอบของพระสงฆ์วัดและคณะสงฆ์ในด้านการศึกษาของสังคมได้ลดน้อยลงจนเหลือแต่ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือการให้การสงเคราะห์แก่รัฐ ในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนเช่นในปัจจุบัน

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การสงเคราะห์ให้คนหรือประชาชนได้รับการศึกษาอย่างไม่มีครูฝ่ายฆราวาสเพียงพอก็ได้อาศัยศาลาหรือเสนาสนะใด ๆ ของวัดเป็นโรงเรียนพระสงฆ์เห็นความจำเป็นที่บุตรหลานของประชาชนในท้องที่ของวัดนั้นจะต้องมีโรงเรียนให้เรียนก็ช่วยชักชวนชักนำ ประชาชนช่วยสร้างโรงเรียนขึ้นในวัดเพื่อให้บุตรหลานของชาวบ้านได้เล่าเรียนรัฐก็เมตตียสงฆ์ให้ช่วย รับผิดชอบจัดโรงเรียนและเป็นครูสอนนับเป็นการศึกษาสงเคราะห์ของวัดและพระสงฆ์ตั้งแต่แรกที่รัฐ เริ่มจัดการศึกษาเองในสมัยรัชการที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ยังมีการศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์และวัดจัดให้แก่สังคมและรัฐอีกอย่างแต่ที่สำคัญที่สุดคือ การจริยศึกษาสงเคราะห์ หรือการสงเคราะห์ระบบการศึกษาของรัฐทุกระดับและชั้นการศึกษานั้นคือ การสอนศีลธรรม ในการแยกการศึกษาของเด็กนักเรียนกับการศึกษาของพระภิกษุสามเณรออกจากกันอย่างเด็ดขาดโดยให้ครูอาจารย์ที่เป็นคฤหัสถ์เป็นผู้ให้การศึกษาเองทุกด้านทำให้การสอนศีลธรรมแก่นักเรียนนักศึกษา ไม่ได้ผล แม้อันแผนการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับจะกล่าวถึง จริยศึกษาเป็นองค์หนึ่งในการจัดการศึกษาของรัฐและให้ความสำคัญในลำดับต้นแต่การสอนศีลธรรมหรือจริยศึกษาโดยครู-อาจารย์ที่เป็นคฤหัสถ์ไม่ค่อยได้ผลเพราะปรากฏว่าความประพฤติของนักเรียนนักศึกษาและคนรุ่นใหม่ในสังคมเสื่อมศีลธรรมลงเมื่อ พ.ศ.2489 รัฐบาลชุดนายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายการศึกษาหลังการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเป็นชุดที่ 2 ว่า รัฐบาลนี้ถือว่าการศึกษาและการศาสนาเป็นสิ่งอุปการะแก่กันผู้มีความรู้ต้องมีศีลสัตย์อยู่ในตนเองด้วย

สรุปว่า ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือ เป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม นอกเหนือจากการสงเคราะห์ในวัด หรือบุคคลผู้กำลังศึกษาหรือกระบวนการสงเคราะห์ ทั้งก่อนวัยเรียน ในวัยเรียนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ ตามสมควร

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เคยมีผู้วิจัยไว้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางของการศึกษา ดังประมวลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

2.6.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนี้ มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้มากมาย ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาเพื่อประกอบการศึกษาดังนี้

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุทฺโธ (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาพัฒนาการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย 2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน 3. เพื่อเสนอแนวโน้มของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทศวรรษหน้า โดยมีรูปแบบเป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Document Research) และ วิจัยอนาคต (Futures Research) ใช้เครื่องมือเทคนิคเดลฟาย(Delphi Technique) วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทศวรรษหน้า โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 รูป/คน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเดลฟายวิเคราะห์และประมวลผลโดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติคือ ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ **ผลการวิจัยพบว่า**

1. พัฒนาการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย แบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ (1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์สมัยสุโขทัย (2) การบริหารกิจการคณะสงฆ์สมัยอยุธยา (3) การบริหารกิจการคณะสงฆ์สมัยธนบุรีและ (4) การบริหารกิจการคณะสงฆ์สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-9)

2. สภาพการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน เป็นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ซึ่งมีจุดเด่น คือ มีการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชเพียงพระองค์เดียว โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้สถาปนา สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุด โดยสมณศักดิ์ มีคณะกรรมการเถรสมาคม 21 รูป มีหน้าที่ สำคัญ 5 ประการ (1) ปกครองคณะสงฆ์ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม (2) ปกครองและกำหนดการ บรรพชาสามเณร (3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ (4) รักษาหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา และ (5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

3. แนวโน้มของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า ด้านการปกครอง ต้องยึดตามพระธรรมวินัยเป็นหลัก กฎ ระเบียบ พระราชบัญญัติและกฎหมายบ้านเมือง ต้องมีการปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างถูกต้อง การรับคนมาบวชเป็นพระต้องมีการคัดกรอง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายตามมา การปฏิบัติตนเป็นไปตามลำดับขั้นที่ถูกต้อง ด้านการศาสนศึกษา ต้องมีการศึกษาการบริหารกิจการตามรูปแบบเดิม โดยมีการปรับปรุงเนื้อหาในการเรียนการสอนให้ทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีมาเป็นสื่อ

ในการเรียนการสอน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระมีการศึกษาเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้กำหนดจุดติ การศึกษาของผู้สอนอย่างชัดเจน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต้องมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาธรรมศึกษา มากขึ้น มีการให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนที่เรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์การช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลน ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลายช่องทาง การสนับสนุนอุปกรณ์ในการศึกษากับโรงเรียนใกล้วัด เพื่อส่งเสริมให้มีนักเรียนมาเรียนพุทธศาสนาวินัยให้มากขึ้น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดย มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเผยแผ่มากขึ้น มีการจัดสื่อที่เหมาะสมในการเผยแผ่ มีการตั้งสถานี วิหุทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่มีเดียในเชิงสร้างสรรค์การทำโครงการเชิงรุก ทำให้ประชาชน สนใจโครงการมากขึ้น ด้านการสาธารณูปการ มีการกำหนดสิ่งก่อสร้างที่เหมาะสม มีการปรับปรุงสิ่ง ก่อสร้างที่ต้องบูรณะ มีการสำรองเงินทุนในการก่อสร้างสถานที่ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน มีการอนุรักษ์ ศิลปะที่สวยงามในพระพุทธศาสนา และมีการให้ความรู้ในการก่อสร้างโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มี คุณค่าทางประวัติศาสตร์และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ต้องให้ความสำคัญกับงานของสังคมที่ต้องให้ ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง มีการช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ขาดแคลน อย่างสม่ำเสมอ มีการสร้าง สถานพยาบาลเพื่อการให้บริการกับสังคม มีความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ให้กับ ชุมชน มีการช่วยเหลือผู้ประสพภัยพิบัติทางธรรมชาติ ด้วยการให้ที่อยู่อาศัย อาหารและการดูแล รักษาพยาบาล

พระอานาจ วิสัย (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำและขีดความสามารถของพระ สังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตสายไหม” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นปัจจัย ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากคือด้านความสามารถปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่นรองลงมาคือด้านพฤติกรรมของภาวะผู้นำ และน้อยสุดคือด้านบุคลิกภาพ 2. ระดับความคิดเห็น ขีดความสามารถทางการบริหารของพระสังฆาธิการโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือด้านการ วางแผนการดำเนินงาน รองลงมาคือด้านการบริหารงบประมาณ และน้อยสุดคือด้านการบริหารงาน บุคคล

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุทโธ (พรสุทธิชัยพงศ์) (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวโน้มการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า” ผลการวิจัยพบว่า 1. พัฒนาการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไทย แบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ (1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์สมัยสุโขทัย (2) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ สมัยอยุธยา (3) การบริหารกิจการคณะสงฆ์สมัยธนบุรี และ (4) การบริหารกิจการคณะสงฆ์สมัย รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-9) 2. สภาพการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน เป็นการบริหารกิจ การคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ซึ่งมีจุด เด่น คือ มีการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชเพียงพระองค์เดียว โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้สถาปนา สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุด โดยสมณศักดิ์ มีคณะกรรมการเถรสมาคม 21 รูป มีหน้าที่สำคัญ 5 ประการ (1) ปกครองคณะสงฆ์ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม (2) ปกครองและกำหนดการบรรพชา

สามเณร (3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ (4) รักษาหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา และ (5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น 3. แนวโน้มของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า ด้านการปกครอง ต้องยึดตามพระธรรมวินัยเป็นหลัก กฎ ระเบียบ พระราชบัญญัติ และกฎหมายบ้านเมือง ต้องมีการปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างถูกต้อง การรับคนมาบวชเป็นพระต้องมีการคัดกรอง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายตามมา การปฏิบัติตนเป็นไปตามลำดับชั้นที่ถูกต้องด้านการศาสนศึกษา ต้องมีการศึกษาการบริหารกิจการตามรูปแบบเดิม โดยมีการปรับปรุงเนื้อหาในการเรียนการสอนให้ทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีมาเป็นสื่อในการเรียนการสอน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระมีการศึกษาเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ กำหนดวุฒิการศึกษาของผู้สอนอย่างชัดเจน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ต้องมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาธรรมศึกษามากขึ้น มีการให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนที่เรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ การช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลน ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลายช่องทาง การสนับสนุนอุปกรณ์ในการศึกษากับโรงเรียนใกล้วัด เพื่อส่งเสริมให้มีนักเรียนมาเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเผยแผ่มากขึ้น มีการจัดสื่อที่เหมาะสมในการเผยแผ่ มีการตั้งสถานีวิทยุทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่มีลิตมีเดียในเชิงสร้างสรรค์ การทำโครงการเชิงรุก ทำให้ประชาชนสนใจโครงการมากขึ้น ด้านการสาธารณูปการ มีการกำหนดสิ่งก่อสร้างที่เหมาะสม มีการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างที่ต้องบูรณะ มีการสำรวจเงินทุนในการก่อสร้างสถานที่ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน มีการอนุรักษ์ศิลปะที่สวยงามในพระพุทธศาสนา และมีการให้ความรู้ในการก่อสร้างโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ต้องให้ความสำคัญกับงานของสังคมที่ต้องให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง มีการช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ขาดแคลน อย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างสถานพยาบาลเพื่อให้บริการกับสังคม มีความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ให้กับชุมชน มีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ด้วยการให้ที่อยู่อาศัย อาหารและการดูแลรักษาพยาบาล

พระครูปลัดอภิชาติ สุวณฺณโชโต (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่มีการจัดการวัดแบบผสมผสานสืบเนื่องต่อ ๆ กันมาในแต่ละชุมชนวัดจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนผสมผสานให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน 1) ด้านการปกครอง มีวัฒนธรรมการปกครองแบบยึดหยุ่นผ่อนคลายเป็นความตึงเครียดระหว่างผู้ปกครอง บางวัดคณะกรรมการมีบทบาทในการปกครองวัดมากกว่าเจ้าอาวาส 2) ด้านการศาสนศึกษา มีวัฒนธรรมส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีแก่พระภิกษุสามเณรภายในวัด การลดลงของพระภิกษุสามเณรที่ไม่ได้เรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีอย่างต่อเนื่อง การมีหนังสือ คอมพิวเตอร์ไว้สำหรับค้นคว้ามีน้อยไม่เพียงพอต่อการค้นคว้า 3)

ด้านการเผยแผ่ มีการจัดให้มีการแสดงธรรมเทศนาภายในวัดในช่วงเช้าพรรษา ออกพรรษาและงานบุญประเพณีสำคัญตามท้องถิ่น 4) ด้านสาธารณูปการ สิ่งปลูกสร้าง กุฏิ ศาลา โบสถ์ เป็นต้น คงสภาพเดิมไว้เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการจัดทำป้ายแสดงเขตพื้นที่วัด สภาพป้ายบอกความสำคัญของอาคารสถานที่บาง วัดเป็นป้ายแผนผังแบบเก่า 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีวัฒนธรรมการสร้างโรงเรียนไว้ภายในวัด เพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับทางวัด และจัดให้มีการเรียนวิชาทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนรวมถึงการจัดให้มีการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในวัด 6) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัฒนธรรมด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีลักษณะของการใช้หลักธรรมสงเคราะห์ประชาชน เช่นการแนะนำให้ประชาชนพระภิกษุสามเณรได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อการดูแลสุขภาพงดเว้นสิ่งของมีเมาที่เป็นอบายมุข และประชาชนมักประสบกับปัญหาด้านอุทกภัยเป็นประจำทุกปี วัดได้สงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความเดือดร้อนให้เข้ามาพักพิงในวัดในระยะสั้น สภาพปัจจุบันและอุปสรรคใน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาคือ ด้านการปกครองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 น้อยที่สุดคือ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ การบริหารจัดการ การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์ และให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ ดังนี้ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การเผยแผ่ 4) การสาธารณูปการ 5) การศึกษาสงเคราะห์ 6) การสาธารณสุขสงเคราะห์ 3. รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านการปกครอง เจ้าอาวาสมีการนำหลักพระธรรมวินัยมาอบรมสั่งสอน พระลูกวัดซึ่งเป็นพระใหม่ควบคู่กับหลักกฎหมาย กฎหมายคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม บูรณาการกับหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา 2) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านศาสนศึกษา เจ้าอาวาสเป็นผู้รับภาระหลักในการบริหารกิจการด้านศาสนศึกษารับนโยบายด้านการศึกษาคณะสงฆ์ มาปรับ จัดทำแผนการจัดการศึกษาให้แก่พระลูกวัดและพุทธศาสนิกชนในเขตปกครอง และแบ่งภาระงานด้านการสอนมอบแก่พระลูกวัดที่มีความรู้ความสามารถเป็นครูสอน 3) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านการเผยแผ่ เจ้าอาวาสบริหารจัดการวัดให้เป็นสถานที่เผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนา มีการสร้างถาวรวัตถุ เอกสารคำสอนเผยแผ่สู่สาธารณชน 4) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านสาธารณูปการ เป็นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ใช้สถานที่ภายในวัดเป็นที่สงเคราะห์ประชาชน 5) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านการศึกษาสงเคราะห์ เจ้าอาวาสดำเนินการให้เกิดการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลด้านการศึกษาอื่น ๆ ที่นอกจากการจัดการศึกษานักธรรม

บาลี แก่พระสงฆ์และประชาชน โดยแบ่งเป็นการจัดการศึกษาออกเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบไม่เป็นทางการ และรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบเป็นทางการ 6) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในวัดให้เกิดการสงเคราะห์ประชาชนและพระสงฆ์ รวมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะเจ้าอาวาสสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนให้ได้รับการบรรเทาความเดือดร้อนเพื่อให้สาธารณชนได้รับประโยชน์

พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปัญญา) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)” ผลการศึกษาพบว่า 1. ภาวะผู้นำเป็นการที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการ โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งซึ่งใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ร่วมใจกันดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำแนวพุทธจะเป็นผู้มีหลักธรรมในการเป็นผู้นำ เช่น หลักในการครองตน ด้วยหลักพรหมวิหาร และครองงานด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตั้งในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาหลักทศตปิปปาณิกธรรม 2. พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) มีการบริหารจัดการเริ่มต้นจากการวางระเบียบ กฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันก่อน เป็นผู้นำในการฟื้นฟูสำนักเรียนบาลีขึ้นในวัด เป็นผู้วางแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา เป็นผู้นำในการจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์เป็นแห่งแรก เป็นผู้นำในการจัดตั้งกองทุนนิตศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาของวัดคูยางและเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นผู้เขียนหลักธรรมเตือนใจแก่พุทธศาสนิกชนในโอกาสและวาระต่าง ๆ และเป็นพระมหาเถระ นักพัฒนา นักคิด นักออกแบบเสนาสนะภายในวัด จัดหมวดหมู่สังฆาวาส พุทธาวาสอย่างเป็นระบบ 3. ภาวะผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักทศตปิปปาณิกธรรมของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ พบว่า 3.1 ด้านการปกครองพระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบาย ในการปกครองที่มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน มีการกระจายอำนาจการปกครอง การสร้างค่านิยมที่ดี การส่งเสริมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสนับสนุน การทำงานเป็นที่มีการมีความยุติธรรมในการแก้ไขอิกรณ์ โดยมุ่งเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ เรียบร้อย มีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพในการทำงาน และก่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา 3.2 ด้านศาสนศึกษาพระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุและสามเณรได้มีความรู้อย่างแตกฉานเพื่อที่จะได้อบรมสั่งสอนผู้อื่นได้ จึงได้มีการสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้านภาคปริยัติธรรม คือ บาลีและนักธรรม และในระดับอุดมศึกษาและหลักสูตรพัฒนาพระสังฆาธิการ 3.3 ด้านการเผยแผ่พระธรรมภาณพิลาสได้มีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งเน้นการเผยแผ่เชิงรุกและได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองจังหวัด

กำแพงเพชรให้มีความสามารถในการสื่อสารและเทคนิควิธีการในการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้า

3.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์พระธรรมภิกษุสงฆ์สนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีโอกาสได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติม เพื่อคุณภาพประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตอันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ และยังทำให้พระภิกษุสามเณรมีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถจากที่ได้ศึกษานำมาอบรมสั่งสอนแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน

3.5 ด้านการสาธารณสุขการพระธรรมภิกษุสงฆ์นโยบายให้คณะสงฆ์การดูแล รักษาและพัฒนาศาสนสมบัติ รวมถึงอนุรักษ์โบราณสถานและจัดทำแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ

3.6 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์พระธรรมภิกษุสงฆ์ส่งเสริมกิจการสาธารณะประโยชน์ เช่น โครงการวัดช่วยวัด โครงการส่งเงินสมทบทุนมูลนิธิต่าง ๆ รวมทั้งความสำคัญในการอนุรักษ์ศาสนสถานไว้ให้ชนรุ่นหลังด้วย

พระวิศิษฐ์ ภูทกจาโร (คำศักดิ์) (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนพบว่า ด้านการปกครองเป็นไปตามกรอบที่ทางมหาเถรสมาคมได้มีการตั้งเอาไว้พร้อมกับการแบ่งหน้าที่ให้ช่วยกันดูแลความเรียบร้อยในการบริหารงาน ด้านการเผยแผ่ก็ได้ให้ความร่วมมือกันในการทำงานโดยได้มีการนำเอาโครงการต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน คือ โครงการพระธรรมทูต และหมู่บ้านศีล 5 ด้านศาสนศึกษา ได้ให้การสนับสนุนด้านเรื่องของการศึกษาอย่างเต็มที่โดยมีการนำพระสอนศีลธรรมไปช่วยในถ่ายทอดการให้ความรู้ และก็ยังมีการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูนเป็นตัวต่อยอดในการพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้มีการช่วยสงเคราะห์ให้แก่ พระสงฆ์สามเณร รวมไปถึงเด็กเยาวชนทั้งหลายเป็นอย่างมากในการสงเคราะห์ด้านทุนการศึกษาทั้งอุปกรณ์การเรียน ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์มีความร่วมแรงร่วมใจกันเป็นอย่างดีในการช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีความเดือดร้อน โดยมีการตั้งกติกากในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้านสาธารณสุขมีการพัฒนาวัดให้เป็นไปตามหลักประเพณีล้านนาทางภาคเหนือพร้อมกับมีความอดทนสูงในการทำงานแต่ละครั้งที่จะต้องใช้เวลาของการทำงานที่มีความยาวนาน

2. กลไกการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า พระสังฆาธิการได้มีการนำเอากลไกต่าง ๆ เข้ามาช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ประกอบด้วย สมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้นำเอากลไกการทำงานอย่างมีระบบ สมรรถนะการบริการที่ดีได้นำเอากลไกการทำงานแบบเชิงรุก สมรรถนะ ความร่วมแรงร่วมใจได้นำเอากลไกการมีส่วนร่วมในการทำงาน สมรรถนะการสั่งสมความเชี่ยวชาญ ได้นำเอากลไกการมีแผนยุทธศาสตร์ในการทำงาน และสมรรถนะการมีจริยธรรมได้นำเอากลไกการปฏิบัติหน้าที่ไปตามสุจริตเข้ามาช่วยในการทำงาน

3. การเปลี่ยนแปลงในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ทำให้พระสังฆาธิการได้มีการบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบและมีการแบ่งโครงสร้างในการทำงานอย่างชัดเจน โดยมีการทำงาน ในรูปแบบปฏิบัติ

การเชิงรุกพร้อมมีเอกภาพกับความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างความสุจริตธรรมเป็นไปตามหลักของกฎหมายพร้อมกับหลักศีลธรรมอันดีงามในการทำงานแต่ละด้านได้

สรุปได้ว่า งานบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้น จะต้องประกอบไปด้วย 6 ด้าน คือด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งแต่ละด้านนั้นจำเป็นทุกด้านเพราะหากขาดด้านใดด้านหนึ่งไปแล้วจะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นการที่พระสังฆาธิการจะบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นที่จะต้องบริหารให้ครบทุกด้าน

พระครูสมุห์อนุกุล อนุกุล ปานประดิษฐ์ (2559) การจัดการศึกษาสงเคราะห์ธรรมศึกษาของพระสงฆ์ในจังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการธรรมศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของจังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการของปรัชญาการศึกษา โดยเฉพาะปรัชญาการศึกษาในฐานะเครื่องมือการนำมาใช้แก้ปัญหา
- 3) เพื่อนำปรัชญาการศึกษามาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ธรรมศึกษาของพระสงฆ์ในจังหวัดสงขลา
- 4) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ธรรมศึกษาของพระสงฆ์ในจังหวัดสงขลา และจังหวัดอื่น ๆ ที่นำปรัชญาการศึกษามาใช้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (dialectic method) และแบบมีการหาเหตุผลด้วยการใช้วิจารณ์ญาณ (discursive method) ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ทางปรัชญา

ผลการวิจัยพบ ว่าแนวคิดการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ด้านธรรมศึกษา พบว่าการจัดธรรมศึกษาในประเทศไทย เกิดจากพระดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ที่ทรงพระดำริวิธีการเล่าเรียนพระธรรมวินัยในภาษาไทยขึ้นสำหรับสอนภิกษุสามเณรวัดบวรนิเวศวิหาร เป็นครั้งแรก นับแต่ทรงรับหน้าที่ปกครองวัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2435 เป็นต้นมา พัฒนาการของปรัชญา การศึกษา โดยเฉพาะปรัชญาการศึกษาในฐานะเครื่องมือการนำมาใช้แก้ปัญหา ได้แก่ พุทธปรัชญาการศึกษา การนำปรัชญาการศึกษามาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ธรรมศึกษาของพระสงฆ์ ในจังหวัดสงขลา พบว่า 1) พุทธปรัชญาการศึกษา พบว่า (1) ด้านหลักสูตรประกอบด้วยภาคปริยัติ ภาคปฏิบัติและภาคปฏิเวธ (2) ด้านผู้สอน ควรใช้พุทธวิธีการสอน (3) ด้านผู้เรียนควรจะมีลักษณะเป็นผู้เริ่มการเรียนรู้ (4) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ควรประยุกต์การสอนแบบไตรสิกขา องค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสงขลา พบว่า 1) ด้านหลักสูตร ควรจะประกอบด้วยภาคปริยัติภาคปฏิบัติและภาคปฏิเวธ 2) ด้านผู้สอน ควรจะมีความรู้

ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางพุทธธรรมเป็นอย่างดี 3) ด้านผู้เรียน ควรจะเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูและสร้างรูปแบบการคิดของตนเอง 4) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ควรจะจัดตามหลักไตรสิกขาได้แก่ ชั้นศีล ชั้นสมาธิ และชั้นปัญญา

พระสมุห์เชษฐา ปิยสาธโน (เขียวสะอาด) (2557) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา โรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยาตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์การศึกษาสงเคราะห์ : กรณีศึกษาโรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา โรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สามเณรที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 108 รูป จากจำนวน 188 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.894 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 ท่าน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการณ์การศึกษาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา โรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) มีเพียงด้านการบริหารสถานศึกษา ที่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.61$) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.75$) ด้านพัฒนาประสิทธิภาพครู ($\bar{X} = 3.67$) ด้านมาตรการส่งเสริม ($\bar{X} = 3.63$) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.47$) และด้านการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.14$)

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา โรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า การจัดการศึกษาสงเคราะห์ต้องดำเนินเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม โดยต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ครูผู้สอนต้องมีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง มีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพมีการแลกเปลี่ยนความรู้จากสังคมภายนอกสู่ภายใน พัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและรู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

3) ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า จัดให้มีการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นผู้เรียนสำคัญ พัฒนากาย วาจา ใจ ด้วยกระบวนการของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญา ฝึกอบรมพัฒนาการสอนของครูให้สอดคล้องเหมาะสมกับภาระหน้าที่ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของ

นักเรียน ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ข้อมูลของทุกภาคส่วนเป็นฐานในการบริหาร และใช้ข้อมูลของการประเมินมาพัฒนา จัดสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แล้วใช้ประโยชน์จากทั้งสองแหล่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากร จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับอัตลักษณ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวิสัยทัศน์ปรัชญา และเป้าหมายของโรงเรียน ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีอนาคตที่ดีและเป็นคนพัฒนาประเทศชาติ

พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรปญโญ (ภวานันท์) (2557) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์:ศึกษารณีย์ พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี และเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 182 รูป เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดเดียวกัน ผลการวิจัยได้ดังนี้ 1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวม อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี ที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันมีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ประเวศ ทั้งจันทร์แดง (2559) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ 2) พัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์ 3) ประเมินกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาปัญหาแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากร 3 กลุ่ม ได้แก่ผู้บริหาร 152 คน ครู 338 คน และคณะกรรมการ สถานศึกษา 254 คน และโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน 2) พัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครู 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 5 คน และตรวจสอบร่างกลยุทธ์โดยสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10คน 3) ประเมินกลยุทธ์ที่ปรับปรุง

แล้ว 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์โดยใช้แบบสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหา แนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดส. น. ก. บริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางแนวทางอยู่ในระดับมากและปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านสภาพแวดล้อมภายในเป็นไปในทิศทางที่เป็นจุดแข็ง และด้านสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นไปในทิศทางที่เป็นโอกาส 2) ผลการพัฒนากลยุทธ์ ได้วิสัยทัศน์ 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 6 กลยุทธ์ 18 มาตรการ 38 ตัวชี้วัด 3) ผลประเมินกลยุทธ์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

พระมงคลสุตาคม (สิทธิชัย อติธมโม) (2560) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้วยมาตรการทางกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ตามกฎหมาย 2) พัฒนาผลรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ด้วยมาตรการทางกฎหมาย และ 3) เสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ด้วยมาตรการทางกฎหมาย การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและ อธิบายเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ด้วยมาตรการ ทางกฎหมาย พบว่า มีประเด็นปัญหาดังนี้ (1) ด้านการบริหารวิชาการ (2) ด้านการบริหารงานบุคคล (3) ด้านการบริหารงบประมาณ (4) ด้านการบริหารทั่วไป 2) แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ด้วยมาตรการทางกฎหมาย มีดังนี้ (1) ด้านการบริหารวิชาการ (2) การบริหารบุคคล (3) ด้านการบริหารงบประมาณ (4) ด้านการจัดการทั่วไป

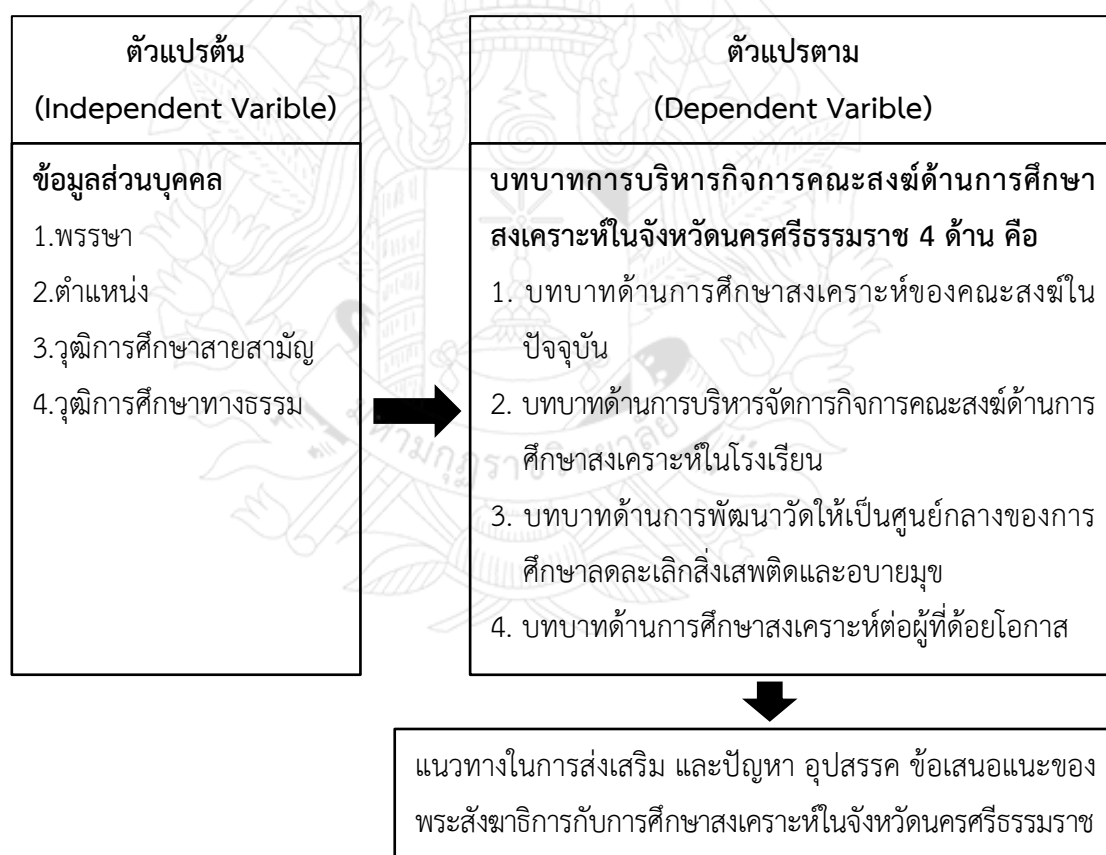
สรุปว่า การศึกษาสงเคราะห์เป็นบทบาทหนึ่งของงานคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน ซึ่งมีส่วนสำคัญเหมือนกันที่จะช่วยให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพ ถ้าขาดด้านใดด้านหนึ่งไปย่อมเกิดข้อเปรียบเทียบได้ แต่งานในด้านนี้เป็นงานที่คณะสงฆ์ให้ความสำคัญเป็นด้านหลัง ๆ แต่อย่างไรหน้าที่และบทบาทที่คณะสงฆ์พึงกระทำควรให้ครบทั้ง 6 ด้าน

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษา สงเคราะห์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดขอบเขตเนื้อหากรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ พรรษา ตำแหน่งทางการปกครอง วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการศึกษาสงเคราะห์ ประกอบด้วย 1. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน 2. บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน 3. บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข 4. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed methodology research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth in terview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)

3.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

- 1) ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 556 รูป
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 139 รูป

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป ประกอบด้วย

- 1) พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางการปกครองเป็นเจ้าของคณะจังหวัด ได้แก่ พระศรีธรรมประสาธน์ เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ) จำนวน 1 รูป

2) พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งการปกครองเป็นรองเจ้าคณะจังหวัด ได้แก่ พระสิริคณาจารย์ รองเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าอาวาสวัดประดู่พัฒนาราม จำนวน 1 รูป

3) พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางการปกครองเป็นเจ้าคณะอำเภอ ได้แก่ พระพิศิษฐ์วินัยการ เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช (ธ) และพระสิริรัตนภรณ์ เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จำนวน 2 รูป

4) พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางการปกครองเป็นเจ้าคณะตำบล ได้แก่ พระครูโอภาสโพธิรัตน์ เจ้าคณะตำบลท่าวัง จำนวน 1 รูป

5) พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางการปกครองเป็นเจ้าอาวาส ได้แก่ พระครูพรหมเขตคณารักษ์ เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก และพระพุทธิสารเมธี เจ้าอาวาสวัดศรีทวี จำนวน 2 รูป

3.2 เทคนิค วิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมีเทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551, หน้า 55) จากกลุ่มประชากรของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 556 รูป โดยใช้ การเปิดตารางการสุ่มตัวอย่าง ของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ใน การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 139 รูป ดังแสดงใน วิธีการหาจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคจากการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกพระสังฆาธิการตามตำแหน่งทางการปกครอง โดยมี เจ้าคณะจังหวัด 1 รูป รองเจ้าคณะจังหวัด 1 รูป เจ้าคณะอำเภอ 2 รูป เจ้าคณะตำบล 1 รูป และเจ้าอาวาส 2 รูป เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมเป็น 7 รูป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะ ขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตามรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการแจกแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น ตามกรอบของบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมเป็น แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับบทบาทการบริหารกิจการอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับบทบาทการบริหารกิจการอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง ระดับบทบาทการบริหารกิจการอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับบทบาทการบริหารกิจการอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง ระดับบทบาทการบริหารกิจการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยึดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายถึงว่า ระดับความคิดเห็น มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็น มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็น ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-1.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็น น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามประเภทปลายเปิดซึ่งให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นในเรื่อง ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยให้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ดังมีสาระสำคัญดังนี้

1. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. การศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน “ด้านการศึกษาสงเคราะห์
3. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน
4. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข
5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 แบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)
2. กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด
3. ศึกษาหัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเฉพาะในส่วนของตัวแปรตามจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยแยกเป็นประเด็นหลัก หรือประเด็นใหญ่ ๆ จากประเด็นหลักแยกเป็นประเด็นย่อย จากประเด็นย่อยเขียนเป็นข้อคำถาม ให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละลักษณะที่ต้องการวัด และสร้างข้อคำถามตามที่ได้ศึกษามาไว้

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity)

- 1) ดร.เบญจพร ชนะกุล
- 2) ผศ.ดร.นิรัตน์ นวกิจไพบูลย์
- 3) นายสุวิทย์ จำปาสิทธิ์

แล้วคิดข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และได้ค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ โดยการเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 20 ข้อใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในระหว่าง ช่วง 1.00 ทุกข้อ

5. ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ได้ค่า IOC น้อยกว่า 0.5 โดยผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 รูป และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย และนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์เครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

3.4.2 แบบสัมภาษณ์

1. การเลือกเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์จากประชาชน ตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

2. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)

2) กำหนดนิยามศัพท์ตามเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นกรอบกำหนด การสร้างแบบสัมภาษณ์

3) สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา เพื่อครอบคลุมการนำ หลักทศพิธราชธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนิยามศัพท์เป็นกรอบกำหนด

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตาม ความแนะนำ

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ทานเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อที่จะได้ นำข้อมูลที่ได้รับการพิจารณาและข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับงานวิจัยที่ต้องการทราบข้อมูล

6) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามที่ยุเชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ

- 7) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้มาปรับปรุงแก้ไข นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- 8) ส่งคำร้องขอหนังสือออกขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตเพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชน
- 9) นำแบบสัมภาษณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์จากศูนย์บัณฑิต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 แบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช นำเรียนไปยังเจ้าอาวาสวัดสังกัสรัตนบุตนิทาย ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ผู้วิจัยได้ประสานไปยังเจ้าอาวาสวัดสังกัสรัตนบุตนิทาย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามในวันหยุดราชการด้วยตัวเอง โดยให้อธิบายการตอบแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างให้เข้าใจ ก่อนลงมือตอบแบบสอบถาม
3. หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามครบจำนวน 201 ฉบับตามที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม กลับคืนมา
4. ตรวจสอบแบบสอบถามที่เก็บคืนมาว่า แบบสอบถามมีความพร้อมสมบูรณ์หรือไม่ เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

3.5.2 แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ส่งหนังสือพร้อมเอกสารขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์แก่พระสังฆาธิการ โดยสรุปกรอบแนวคิดการนำหลักทศพิธราชธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) และอธิบายสาระสำคัญเพื่อการวิจัยแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ
2. นัดเวลาขอสัมภาษณ์ประชาชน เพื่อทราบหลักในการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)
3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูล ทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแยกแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุตนิทาย) จำแนกตามตัวแปรอิสระ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปรผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปรความหมายของเบสต์ (Best)
3. วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการ การใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) กับข้อมูลทั่วไปด้านเพศ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้านอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ L S D. (Lest – Significant Differenece)
4. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) โดยแจกแจงความถี่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3.6.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

3.7.1 หาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) ซึ่งมีสูตร ดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2559, หน้า 199)

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.7.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีสูตร ดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2559, หน้า 205)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของคำถาม

s_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3.7.3 การวิเคราะห์ข้อมูลให้หาค่าร้อยละจากสูตรดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 152)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ X แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.7.4 การวิเคราะห์ข้อมูลหาคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) จากสูตรดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2559, หน้า 218)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับข้อมูลทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.7.5 การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร ดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2559, หน้า 224)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

$\sum X^2$ แทน จำนวนข้อของคำถาม

$(\sum X)^2$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

n แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3.7.6 การวิเคราะห์โดยหาค่า t-test จากสูตร ดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2559, หน้า 243)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าการแจกแจงแบบ t

\bar{X}_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1

\bar{X}_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างใน กลุ่มที่ 1

n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างใน กลุ่มที่ 2

3.7.7 การวิเคราะห์โดยหาค่า F-test จากสูตร ดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2559, หน้า 253)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงแบบ F

MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ดำเนินการและเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	(t - distribution) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม
F	แทน	(F - distribution) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
df	แทน	ชั้นความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
Sig	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับความมีนัยสำคัญของข้อมูล
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมเป็น แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

ตอนที่ 3 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ในการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุถึงข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชของประชาชนที่มี เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา

พรรษา	จำนวน	ร้อยละ
1 - 20 พรรษา	38	27.34
11 - 30 พรรษา	27	19.43
31 - 40 พรรษา	45	32.37
40 พรรษา ขึ้นไป	29	20.86
รวม	139	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า พระสงฆ์ที่ เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพรรษา 31-40 พรรษา มีจำนวนทั้งสิ้น 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.37 รองลงมา คือ มีพรรษา 1-20 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.34 มีพรรษา 40 พรรษา ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 29 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.86 และมีพรรษา 11-30 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 27 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าคณะอำเภอ	24	17.27
เจ้าคณะตำบล	21	15.11
เจ้าอาวาส	83	59.71
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	11	7.91
รวม	139	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า พระสงฆ์ที่ เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตำแหน่งระดับเจ้าอาวาส มีจำนวนทั้งสิ้น 83 รูป คิดเป็นร้อยละ 59.71 รองลงมาคือ ตำแหน่งระดับเจ้าคณะอำเภอ มีจำนวนทั้งสิ้น 24 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.27 ตำแหน่งระดับเจ้าคณะตำบล มีจำนวนทั้งสิ้น 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.11 และ ตำแหน่งระดับผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีจำนวนทั้งสิ้น 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.91 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	58	41.73
ปริญญาตรี	61	43.88
สูงกว่าปริญญาตรี	20	14.39
รวม	139	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า พระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 61 คน คิดเป็นร้อยละ 43.88 รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 58 คน คิดเป็นร้อยละ 41.73 ส่วนการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 20 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกวุฒิการศึกษาทางธรรม

วุฒิการศึกษาทางธรรม	จำนวน	ร้อยละ
นักธรรมตรี	26	18.71
นักธรรมโท	43	30.93
นักธรรมเอก	70	50.36
รวม	139	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า พระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบวุฒิศึกษานักธรรมเอก มีจำนวนทั้งสิ้น 70 คน คิดเป็นร้อยละ 50.36 รองลงมาคือวุฒิศึกษานักธรรมโท มีจำนวนทั้งสิ้น 43 คน คิดเป็นร้อยละ 30.93 ส่วนวุฒิกศึกษานักธรรมตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 26 คน คิดเป็นร้อยละ 18.71 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง
4 ด้าน

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับบทบาทการบริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน	3.93	0.81	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในโรงเรียน	3.99	0.83	มาก
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่ง เสพติด และอบายมุข	3.75	0.86	มาก
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	3.89	0.80	มาก
รวม	3.89	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการ
ศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดย รวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ข้อ 2
ที่ว่าด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ข้อ 1
ที่ว่าด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ส่วนข้อ 3 ที่ว่า ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์
กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษา
สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน	ระดับบทบาทการบริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จัดตั้งกองทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนสงเคราะห์เพื่อ การศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึง	4.00	0.49	มาก
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ	3.99	0.49	มาก
3. สนับสนุนส่งเสริมกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในและนอกวัดด้วยดีสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง	3.86	0.89	มาก
4. สนับสนุนส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ	3.90	0.78	มาก
5. มีความริเริ่มจัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดู ร้อนและแก่เยาวชนในช่วงปิดเทอม	3.90	0.45	มาก
รวม	3.93	0.81	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันโดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า จัดตั้งกองทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนสงเคราะห์เพื่อ การศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึง รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อ 3 ที่ว่า สนับสนุนส่งเสริมกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในและนอกวัดด้วยดีสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหาร
จัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน

ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในโรงเรียน	ระดับบทบาทการบริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านอาคารเรียนห้องจริยะและสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นต้น	4.15	0.49	มาก
2. มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา มีการช่วยพัฒนาสถาน ศึกษาของรัฐและเอกชน	4.11	0.49	มาก
3. มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลัง ศึกษาที่มี ความเดือดร้อน	4.00	0.89	มาก
4. จัดให้มีโครงการสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชนนักเรียนและประชาชน ทั่วไปด้วยความเอาใจใส่	3.84	0.78	มาก
5. มีการช่วยเหลือกิจการของชุมชนซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประ โยชน์	3.88	0.45	มาก
รวม	3.99	0.83	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้าน
การศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการ
ศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่
ข้อ 1 ที่ว่า สนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านอาคารเรียนห้องจริยะและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน
เป็นต้น รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา มีการช่วยพัฒนาสถานศึกษา
ของรัฐและเอกชน ส่วนข้อ 4 ที่ว่า จัดให้มีโครงการสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชนนักเรียนและประชาชน
ทั่วไปด้วยความเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข

ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข	ระดับบทบาทการบริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จัดให้มีโครงการอบรมพระนักเทศน์เพื่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ	3.76	0.49	มาก
2. มีเทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละจัดหนังสือสวดมนต์เพื่อผู้ไฝ่ธรรมไว้อย่างพอเพียง	3.77	0.49	มาก
3. จัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.81	0.89	มาก
4. มีแผนจัดตั้งห้องสมุดภายในวัด เพื่อประโยชน์แก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป	3.74	0.78	มาก
5. มีเทคนิควิธีการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก เช่น ส่งพระไปสอนในโรงเรียน	3.68	0.45	มาก
รวม	3.75	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 3 ที่ว่า จัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า มีเทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละจัดหนังสือสวดมนต์เพื่อผู้ไฝ่ธรรมไว้อย่างพอเพียง ส่วนข้อ 5 ที่ว่า มีเทคนิควิธีการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก เช่น ส่งพระไปสอนในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	ระดับบทบาทการบริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น	3.96	0.49	มาก
2. วัดและพระสงฆ์มีส่วนร่วมกับประชาชน ในการช่วย พัฒนาสถานศึกษา	3.87	0.49	มาก
3. สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสพภัยต่าง ๆ มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา	3.85	0.89	มาก
4. มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการสงเคราะห์ผู้ยากไร้	3.94	0.78	มาก
5. มีการประสานงานในการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน	3.84	0.45	มาก
รวม	3.89	0.80	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาสโดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น รองลงมาได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ส่วนข้อ 5 ที่ว่า มีการประสานงานในการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามพรรษา โดยรวม 4 ด้าน มีพรรษา 1-10 พรรษา มีพรรษา 11-20 พรรษา มีพรรษา 21-30 พรรษา และมีพรรษา 40 พรรษา ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย มีพรรษา 1-10 พรรษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

21-30 พรรษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์ในปัจจุบัน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

11-20 พรรษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

40 พรรษา ขึ้นไป พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันรองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวม 4 ด้าน ตามระดับตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, เจ้าอาวาส, ผู้ช่วยเจ้าอาวาส อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบล พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในโรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตำแหน่งเจ้าอาวาส พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในโรงเรียน ส่วนด้านด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ โดยรวม 4 ด้าน วุฒิการศึกษาสายสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า วุฒิการศึกษาสายสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน และด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ปริญญาตรี พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

สูงกว่าปริญญาตรี พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ส่วนด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายวุฒิการศึกษา ทางธรรม โดยรวม 4 ด้าน นักธรรมตรี, นักธรรมโท, และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า นักธรรมตรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน และด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน และด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

นักธรรมโท พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ส่วนด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

นักธรรมเอก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

**ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี พรรษา
ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม**

**ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม
จำแนกตามพรรษา**

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 - 20 พรรษา	38	4.25	0.20	มาก
11 - 30 พรรษา	27	3.76	0.16	มาก
31 - 40 พรรษา	45	3.90	0.19	มาก
40 พรรษา ขึ้นไป	29	3.61	0.39	มาก
รวม	139	3.88	0.24	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามพรรษา พระสังฆาธิการที่มี
1-20 พรรษา, 11-30 พรรษา, 31 - 40 พรรษา และ 40 พรรษา ขึ้นไปอยู่ในระดับมาก

**ตารางที่ 4.15 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มี
พรรษาต่างกัน**

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.15	1	0.05	1.31	0.27
ภายในกลุ่ม	137.46	137	0.04		
รวม	137.61	138			

จากตารางที่ 4.15 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน ได้รับบทบาทการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนก
ตามพรรษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 - 20 พรรษา	38	4.25	0.26	มาก
11 - 30 พรรษา	27	3.92	0.32	มาก
31 - 40 พรรษา	45	4.01	0.27	มาก
40 พรรษา ขึ้นไป	29	3.68	0.49	มาก
รวม	139	3.97	0.34	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามพรรษา พระสังฆาธิการที่มี 1-20 พรรษา, 11-30 พรรษา, 31-40 พรรษา และ 40 พรรษา ขึ้นไปอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2.85	1	0.28	2.28	0.07
ภายในกลุ่ม	119.06	137	0.12		
รวม	121.92	138			

จากตารางที่ 4.17 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันได้รับระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 - 20 พรรษา	38	4.09	0.39	มาก
11 - 30 พรรษา	27	3.52	0.32	มาก
31 - 40 พรรษา	45	3.80	0.46	มาก
40 พรรษา ขึ้นไป	29	3.46	0.42	มาก
รวม	139	3.71	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และ อบายมุข พบว่า จำแนกตามพรรษา พระสังฆาธิการที่มี 1-20 พรรษา, 11-30 พรรษา, 31-40 พรรษา และ 40 พรรษา ขึ้นไปอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.19 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.51	1	6.17	1.33	0.52
ภายในกลุ่ม	155.51	137	0.635		
รวม	169.02	138			

จากตารางที่ 4.19 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันได้รับระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 - 20 พรรษา	38	4.24	0.33	มาก
11 - 30 พรรษา	27	3.73	0.35	มาก
31 - 40 พรรษา	45	3.79	0.19	มาก
40 พรรษา ขึ้นไป	29	3.63	0.53	มาก
รวม	139	3.85	0.35	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาสพบว่า จำแนกตามพรรษา พระสังฆาธิการที่มี 1-20 พรรษา, 11 - 30 พรรษา, 31 - 40 พรรษา และ 40 พรรษา ขึ้นไปอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.21 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.76	1	0.25	1.94	0.46
ภายในกลุ่ม	174.98	137	0.13		
รวม	182.75	138			

จากตารางที่ 4.21 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันได้รับระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าคณะอำเภอ	24	4.25	0.20	มาก
เจ้าคณะตำบล	21	3.76	0.16	มาก
เจ้าอาวาส	83	3.95	0.19	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	11	3.61	0.39	มาก
รวม	139	3.89	0.24	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวม ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, เจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีตำแหน่งต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.76	1	0.25	2.94	0.79
ภายในกลุ่ม	119.98	138	0.13		
รวม	121.75	138			

จากตารางที่ 4.23 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าคณะอำเภอ	24	4.25	0.26	มาก
เจ้าคณะตำบล	21	3.92	0.32	มาก
เจ้าอาวาส	83	4.01	0.27	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	11	3.68	0.49	มาก
รวม	139	3.97	0.34	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, เจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีตำแหน่งต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	17.06	1	0.05	0.57	0.007**
ภายในกลุ่ม	119.55	137	0.03		
รวม	137.189	138			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 4.25 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกันได้รับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับบทบาทการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรี-
ธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีตำแหน่งต่างกัน

ตำแหน่ง	\bar{X}	เจ้าคณะอำเภอ	เจ้าคณะตำบล	เจ้าอาวาส	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
		4.25	3.92	4.01	3.68
เจ้าคณะอำเภอ	4.25	-	0.22	0.24	0.64*
เจ้าคณะตำบล	3.92	-	-	0.02	0.49*
เจ้าอาวาส	4.01	-	-	-	0.30
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	3.68	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.26 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของพระสังฆาธิการ ที่มีระดับการศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มผู้ช่วยเจ้า
อาวาสได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มากกว่าเจ้าอาวาส และเจ้าคณะ
ตำบล

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าคณะอำเภอ	24	4.42	0.57	มาก
เจ้าคณะตำบล	21	3.85	0.30	มาก
เจ้าอาวาส	83	4.22	0.57	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	11	3.66	0.31	มาก
รวม	139	3.04	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่มีตำแหน่งต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	0.96	9.57	0.006***
ภายในกลุ่ม	101.55	137	0.68		
รวม	121.61	138			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 4.28 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 4.29 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับบทบาทการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรี-
ธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน
ที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน

ตำแหน่ง	\bar{X}	เจ้าคณะอำเภอ	เจ้าคณะตำบล	เจ้าอาวาส	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
		4.42	3.85	4.22	3.66
เจ้าคณะอำเภอ	4.42	-	0.22	0.24*	0.64*
เจ้าคณะตำบล	3.85	-	-	0.02	0.49*
เจ้าอาวาส	4.22	-	-	-	0.30
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	3.66	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.29 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับ บทบาทการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการ
บริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน พบว่า กลุ่มระดับการศึกษา ผู้ช่วย
เจ้าอาวาสได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่ากลุ่มผู้ช่วยเจ้าอาวาสได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระ
สังฆาธิการ มากกว่าเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบล

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าคณะอำเภอ	24	4.42	0.57	มาก
เจ้าคณะตำบล	21	3.85	0.30	มาก
เจ้าอาวาส	83	4.22	0.57	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	11	3.66	0.31	มาก
รวม	139	3.04	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.31 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีตำแหน่งต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	0.93	14.23	0.001***
ภายในกลุ่ม	144.55	137	0.47		
รวม	169.61	138			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 4.31 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข ที่มีตำแหน่งต่างกัน

ตำแหน่ง	\bar{X}	เจ้าคณะอำเภอ	เจ้าคณะตำบล	เจ้าอาวาส	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
		4.09	3.52	3.80	3.46
เจ้าคณะอำเภอ	4.09	-	0.22	0.24*	0.64*
เจ้าคณะตำบล	3.52	-	-	0.02	0.49*
เจ้าอาวาส	3.80	-	-	-	0.30
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	3.46	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.32 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ตามบทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ของประชาชนที่มีระดับตำแหน่งปีนรายคู่ พบว่า ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่าเจ้าคณะอำเภอ และกลุ่มระดับการศึกษาเจ้าอาวาส

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าคณะอำเภอ	24	4.24	0.33	มาก
เจ้าคณะตำบล	21	3.73	0.35	มาก
เจ้าอาวาส	83	3.79	0.43	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	11	3.63	0.53	มาก
รวม	139	3.56	0.41	มาก

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, เจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ที่มีตำแหน่งต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	6.92	8.451	0.6
ภายในกลุ่ม	164.55	137	0.673		
รวม	182.61	138			

จากตารางที่ 4.34 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	58	3.75	0.56	มาก
ปริญญาตรี	61	3.82	0.21	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	20	4.09	0.29	มาก
รวม	364	3.89	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม 4 ด้านจำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	7.92	9.451	0.95
ภายในกลุ่ม	166.55	137	0.873		
รวม	185.61	138			

จากตารางที่ 4.36 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวม 4 ด้าน วุฒิการศึกษาสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	58	3.82	0.32	มาก
ปริญญาตรี	61	3.86	0.33	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	20	4.13	0.45	มาก
รวม	364	3.89	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.38 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	7.92	9.451	0.95
ภายในกลุ่ม	166.55	137	0.873		
รวม	185.61	138			

จากตารางที่ 4.38 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน วุฒิการศึกษาสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	58	3.82	0.33	มาก
ปริญญาตรี	61	3.88	0.37	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	20	3.20	0.39	มาก
รวม	364	3.63	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.40 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	7.92	9.451	0.95
ภายในกลุ่ม	166.55	137	0.873		
รวม	185.61	138			

จากตารางที่ 4.40 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญวุฒิการศึกษาสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	58	3.58	0.33	มาก
ปริญญาตรี	61	3.67	0.37	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	20	3.91	0.40	มาก
รวม	364	3.63	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.42 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	0.08	5.128	0.80
ภายในกลุ่ม	116.55	137	0.477		
รวม	121.61	138			

จากตารางที่ 4.42 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	58	3.78	0.57	มาก
ปริญญาตรี	61	3.85	0.54	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	20	4.12	0.43	มาก
รวม	139	3.92	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.44 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	3.02	0.42	0.32
ภายในกลุ่ม	169.55	137	0.664		
รวม	169.61	138			

จากตารางที่ 4.44 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

วุฒิการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	58	3.70	0.20	มาก
นักธรรมโท	61	4.12	0.61	มาก
นักธรรมเอก	20	3.79	0.19	มาก
รวม	139	3.92	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีนักธรรมตรี, นักธรรมโท และสูงกว่านักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.46 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	3.02	0.42	0.32
ภายในกลุ่ม	169.55	137	0.664		
รวม	169.61	138			

จากตารางที่ 4.46 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

วุฒิการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	58	3.75	0.26	มาก
นักธรรมโท	61	4.12	0.32	มาก
นักธรรมเอก	20	3.87	0.27	มาก
รวม	139	3.92	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่า พระสังฆาธิการที่มีนักธรรมตรี, นักธรรมโท และสูงกว่านักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.48 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	0.03	0.43	0.67
ภายในกลุ่ม	145.55	137	0.05		
รวม	145.63	138			

จากตารางที่ 4.48 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

วุฒิการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	58	3.75	0.57	มาก
นักธรรมโท	61	3.33	0.30	มาก
นักธรรมเอก	20	3.82	0.57	มาก
รวม	139	3.63	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีนักธรรมตรี, นักธรรมโท และสูงกว่านักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.50 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.06	1	0.03	0.43	0.63
ภายในกลุ่ม	115.55	137	0.754		
รวม	120.63	135			

จากตารางที่ 4.50 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.51 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

วุฒิการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	58	3.35	0.39	มาก
นักธรรมโท	61	3.85	0.32	มาก
นักธรรมเอก	20	3.64	0.46	มาก
รวม	139	3.61	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.51 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีนักธรรมตรี, นักธรรมโท และสูงกว่านักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.52 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.12	1	0.06	1.54	0.54
ภายในกลุ่ม	120.49	137	0.04		
รวม	137.61	138			

จากตารางที่ 4.52 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

วุฒิการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	58	3.73	0.65	มาก
นักธรรมโท	61	4.11	0.36	มาก
นักธรรมเอก	20	3.81	0.73	มาก
รวม	139	3.61	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.53 พบว่า ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาสจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีนักธรรมตรี, นักธรรมโท และสูงว่่านักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.54 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.41	1	0.06	1.84	0.57
ภายในกลุ่ม	127.68	137	0.04		
รวม	128.09	138			

จากตารางที่ 4.54 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.55 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระ
สังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางส่งเสริม	ความถี่
บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน	
ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างครบวงจรและมี ประสิทธิภาพ	40
รวม	40
บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน	
จัดมีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน	75
รวม	75
บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข	
เทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละจัดหนังสือสวดมนต์เพื่อผู้เฝ้าธรรมไว้อย่าง พอเพียง	35
รวม	35
บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	
การช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการ สงเคราะห์ผู้ยากไร้	73
รวม	73

จากตารางที่ 5.45 พบว่า คณะสงฆ์ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของ
พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุดคือ **บทบาทด้านการบริหาร
จัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน** คือ จัดมีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา
เฉพาะบุคคลผู้กำลัง ศึกษาที่มีความเดือดร้อน รองลงมา คือ **บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่
ด้อยโอกาส** คือ การช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการ
สงเคราะห์ผู้ยากไร้ น้อยที่สุดคือ **บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิก
สิ่งเสพติด และอบายมุข** คือ เทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละจัดหนังสือสวดมนต์เพื่อผู้
เฝ้าธรรมไว้อย่างพอเพียง

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เสนอการวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพรรณนา มีรายละเอียด 4 ด้านดังนี้

1. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ของพระสังฆาธิการผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 7 รูป เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน พบว่า

“การศึกษาสงเคราะห์หมายถึงการให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชนโดยเป็นการ จัดการศึกษาที่วัดคณะสงฆ์ดำเนินการขึ้นเพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเยาวชนได้รับการศึกษาจัดให้แก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบาก อันเนื่องมาจากปัญหาสภาพภูมิศาสตร์เศรษฐกิจสังคมและการเมืองให้ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือ และให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง” (พระศรีธรรมประสาธน์ (ไมตรี ปภาตโน) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษาหรือสถาบันการศึกษานอกจากการ สาธารณะศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาหรือกระบวนกรสงเคราะห์ปวงชนทั้งก่อนวัยเรียนและในวัย เรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ ตามสมควร”(พระสิริคณาจารย์ (รัน อารีโย) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“จัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือ อุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกการศาสนาศึกษาหรือสถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาแล้ว เรียนคณะสงฆ์ได้ กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์” (พระพิศิษฐ์วินัยการ (เสรี ฐิตปัญโญ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“การดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ” (พระสิริรัตนภรณ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“การบริหารงานด้านการศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็ก และเยาวชนของชาติทั้งด้านการศึกษาการอบรมศึกษาการให้ที่อยู่อาศัยและอาหารทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่นและมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจการศึกษาที่พระภิกษุสงฆ์ได้ดำเนินการ” (พระครู โสภาสโพรรัตน์ (วิริทธิพล) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“โดยหลักทั่วไปวัดย่อมเป็นแหล่งสงเคราะห์ชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาด้วยพระสงฆ์ต่างสำนักในหน้าที่ที่จะให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนอย่างแน่วแน่ คณะสงฆ์จึงถือว่าการ สงเคราะห์ประชาชนด้วยการให้การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก” (พระครูสุนทรธรรมวินิจ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“การศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ทั้งด้านการศึกษาการอบรม ศึกษาการให้ที่อยู่อาศัยและอาหารทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่นและมีความสุข ทั้งร่างกายและจิตใจ พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่ให้การจัดการศึกษากับเด็กและเยาวชนเพื่อให้เด็ก ๆ และเยาวชนเหล่านี้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ที่พร้อมด้วยศีลธรรมและเป็นคนดีของสังคม สร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ต่อไป” (พระครูพรหมเขตคนารักษ์ (ชัยสิทธิ์ , ดร.) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนของชาติทั้งด้านการศึกษาการอบรม ศึกษาการให้ที่อยู่อาศัยและอาหารทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่นและมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจคณะสงฆ์ จึงถือว่าการ สงเคราะห์ประชาชนด้วยการให้การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2445, หน้า 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ด้านสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและ พระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาค ฤดูร้อน โครงการ สงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และ วัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและ เจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพ ต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ การให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน เป็นต้น

2. บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ของพระสังฆาธิการผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 7 รูป เกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนในปัจจุบัน พบว่า

“พระสังฆาธิการจะต้องโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์ เด็กยากจนตามพระราชประสงค์มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุ ให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใกล้วัดอย่างแท้จริง” (พระศรีธรรมประสาธน์ (ไมตรี ปภาตโน) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“พระสังฆาธิการจะต้องจัดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา” (พระสิริคณาจารย์ (รัน อารีโย) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“จัดการศึกษาคุณนัยบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมบ่มนิสัยเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้โอกาสวัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติในวัยเด็ก” (พระพิศิษฏ์วินัยการ (เสรี จิตปัญโญ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“พระสังฆาธิการควรมีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแผนกสามัญศึกษา และมีการศึกษาพระปริยัติธรรม หมวดธรรมบาลี หมวดพระธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง” (พระสิริรัตนารมณ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“วัดควรจัดให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญสำหรับพระภิกษุสามเณร ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา (พระครูโอกาส โพธิรัตน์ (วิริทธิพล) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“การส่งเสริมการศึกษาเป็นผลดีแก่ประเทศชาติ โดยส่วนรวมและผลสะท้อนย้อนกลับถึงพระสงฆ์การจัดการศึกษาเองก็ดี การช่วยเหลือทางด้านการศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยพัฒนาสถานศึกษาก็ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษาก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ก็ดีเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์โดยแท้” (พระครูสุนทรธรรมวินิจ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

“มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์ และส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้น ต้องมีส่วนควบคุมและส่งเสริมให้เจ้าอาวาสดำเนินการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ตามถ้าเพิกเฉยเสียยอมเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพราะการศึกษาประเภทนี้เป็นการของคณะสงฆ์หรือการพระศาสนา เป็นกิจการของวัดตามหน้าที่เจ้าอาวาส ส่วนเจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นควรให้การช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้ศึกษาได้ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและระเบียบแบบแผนของพระสงฆ์สมควร” (พระครูพรหมเขตคณารักษ์ (ชัยสิทธิ์ ,ดร.) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ 2562)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือ ด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษา หรือสถาบันอื่น หรือบุคคลอื่นผู้กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ด้วยทุนและปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ **พระมหาขวลิต ชาตเมธี, (2552)** ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการศึกษาและการจัดอบรม นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาส ได้พัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้ เพราะ การส่งเสริมการศึกษาอื่นที่เจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุ ทั่วไป จัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัว หรือเป็นรูปคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่ จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การช่วยพัฒนาสถานศึกษา การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา เป็นต้น

3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข

จากการสัมภาษณ์ของพระสังฆาธิการผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 7 รูป เกี่ยวกับการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข พบว่า

“พระสังฆาธิการจะต้องจัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง” (พระศรีธรรมประสาธน์ (ไมตรี ปภาตโน) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“พระนักพัฒนา ถือเป็นพระกลุ่มสำคัญกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการสอนทางด้านธรรมะเพียงอย่างเดียว แต่ได้เน้นในเรื่องของการไปช่วยชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมให้มีชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ไม่เกิดทุกข์จากการใช้ชีวิต โดยได้มีการแก้ไขปัญหาเหล่า บุหรี การพนัน ยาเสพติด ที่เกิดขึ้นในสังคม พร้อมหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งชาวบ้าน หน่วยงานในพื้นที่ ทั้งนี้แนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในกลุ่มพระสงฆ์” (พระสิริคณาจารย์ (รัน อารีโย) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“จัดการพัฒนาชุมชน ให้ลด ละ เลิก ห่างไกลจากปัจจัยที่เป็นความเสี่ยงต่อชีวิต โดยเฉพาะ เหล้า บุหรี และยาเสพติดที่จะเกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เป็นสิ่งที่จะต้องช่วยกัน หากพระไม่ให้ความรู้หรืออบรมชาวบ้านให้เป็นผู้ที่มีสติ รู้จักผิดชอบ ก็อาจเกิดความเสื่อมต่อชุมชน โดยได้เน้นการเทศน์ในวันสำคัญทางศาสนา ตลอดจนการพูดคุยกับเจ้าภาพเมื่อจะมีการจัดงานต่าง ๆ เกิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันถึงข้อดีข้อเสีย จึงค่อย ๆ ทำความเข้าใจ” (พระพิศิษฎ์วินัยการ (เสรี จิตตพลโย) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“พระสังฆาธิการควรมีการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ โดยได้นำความถนัดของตนเองจากการจัด ค่ำ ยอมรมต่าง ๆ การอบรมเยาวชนและผู้ต้องขัง การจัดโครงเรียนพุทธศาสนาวินาทีที่วัดให้แก่เด็กนักเรียนในจังหวัดที่มีความสนใจ เน้นให้เกิดการรวมทีมเยาวชนและตั้งเป็นชมรมจิตอาสาออกช่วยเหลือวัดต่าง ๆ” (พระสิริรัตนภรณ์ สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“วัดควรจัดให้มีมีการปลูกฝังจิตสำนึก มีความเป็นจิตอาสา เพราะปัจจุบันภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดกับเด็กนั้นมีอยู่รอบด้าน หากมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี สอนให้เด็กมีศีลธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการทำความดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ก็จะลดปัญหาการมั่วสุม ประพฤติตนอย่างถูกทางมากขึ้น ไม่เป็นภาระของผู้ปกครอง” (พระครูโอภาส โพธิรัตน์ (วิริทธิพล) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“การสงเคราะห์การศึกษาเป็นผลดีแก่ประเทศชาติ โดยส่วนรวมและผลสะท้อนย้อนกลับถึงพระสงฆ์การจัดการศึกษาเองก็ดี การช่วยเหลือทางด้านการศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วย

พัฒนาการสถานศึกษาก็ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษาก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ก็ดีเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์โดยแท้” (พระครูสุนทรธรรมวินิจ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์และส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้น ต้องมีส่วนควบคุมและส่งเสริมให้เจ้าอาวาสดำเนินการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ตามถ้ำเพิกเฉยเสียย่อมเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพราะการศึกษาประเภทนี้เป็นการของคณะสงฆ์หรือการพระศาสนา เป็นกิจการของวัดตามหน้าที่เจ้าอาวาส ส่วนเจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นควรให้การช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้ศึกษาได้ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและระเบียบแบบแผนของพระสงฆ์สมควร” (พระครูพรหมเขตคณารักษ์ (ชัยสิทธิ์, ดร.) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หรืออุดหนุน จุนเจือช่วยเหลือ ด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนาศึกษา หรือสถาบันอื่น หรือบุคคลอื่นผู้กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ด้วยทุนและปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาขวลิต ชาตเมธี, (2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการศึกษาและการจัดอบรม นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสได้พัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้ เพราะการสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไป จัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัวหรือเป็นรูปคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่ จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การช่วยพัฒนาสถานศึกษา การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา เป็นต้น

4. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

จากการสัมภาษณ์ของพระสังฆาธิการผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 7 รูป เกี่ยวกับการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส พบว่า

“การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาส โดยคาดหวังว่าการศึกษาประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้จะมีประโยชน์ในการแก้ไขและพัฒนาาระบบการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในการสนับสนุนการศึกษาให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย” (พระศรีธรรมประสาธน์ (ไมตรี ปภาตโน) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“พระสังฆาธิการจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก ซึ่งการศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รวม

ถึงมีความรู้และมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น” (พระสิริคณาจารย์ (รัน อารีโย) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“พระสงฆ์จะมีบทบาทตั้งแต่เป็นผู้จัดตั้งไปจนถึงสนับสนุนบริการทางการศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าวัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาสเป็นอย่างมาก” (พระพิศิษฎ์วินัยการ (เสรี ฐิตปัญญา) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“บทบาทของวัดในการจัดบริการด้านการศึกษาแก่สังคม ได้แก่ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นการสอนหลักธรรมหรือวิชาทางพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน รวมถึงโรงเรียนในวัด ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้จัดตั้งและมีบทบาทดำเนินการจัดการศึกษาให้กับเด็ก โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา” (พระสิริรัตนภรณ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“วัดควรจัดให้มีการปลูกฝังจิตสำนึก มีความเป็นจิตอาสา เพราะปัจจุบันภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดกับเด็กนั้นมีอยู่รอบด้าน หากมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี สอนให้เด็กมีศีลธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการทำความดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ก็จะลดปัญหาการมั่วสุม ประพฤติตนอย่างถูกทางมากขึ้น ไม่เป็นภาระของผู้ปกครอง” (พระครูโสภาส โพธิรัตน์ (วิริทธิพล) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านการศึกษา ทั้งส่วนที่จัดการศึกษาเองโดยตรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ทางรัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาบริการได้ทั่วถึง อันได้แก่ กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางสังคม ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็ได้อาศัยพระสงฆ์ให้การศึกษ ในขณะที่ยังไม่ต้องใช้งบประมาณจากรัฐบาล แต่ใช้ทุนจากประชาชนโดยตรงทั้งที่อยู่อาศัย อาหารและในการใช้จ่าย แม้จะมีส่วนหนึ่งที่เรียนจบแล้วที่ทางฝ่ายคณะสงฆ์ยังไม่ได้ใช้งาน แล้วท่านเหล่านั้นลาสมณเพศออกไปก็ไปทำงานให้ทางรัฐบาลโดยที่รัฐไม่ต้องลงทุน หากมองอย่างนี้แล้วจะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ได้ช่วยเหลือสงเคราะห์รัฐบาลด้วย ไม่เพียงแต่ได้ช่วยอนุเคราะห์กับประชาชนกลุ่มที่ด้อยโอกาสเพียงฝ่ายเดียว แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของพระสงฆ์ในการศึกษาสงเคราะห์นี้ อาจมองได้ทั้งที่เป็นระบบ คือจัดตั้งโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน มีหลักสูตรที่แน่นอน” (พระครูสุนทรธรรมวินิจ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

“การศึกษาสงเคราะห์ นอกจากจะจัดแก่เด็กและเยาวชนให้มีสถานที่เรียนหนังสือแล้ว ภิกษุสงฆ์ยังให้ความสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนผู้กำลังศึกษาในสถานศึกษาทั่วประเทศ อาทิ ตั้งทุนสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทุกระดับชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ช่วยพัฒนาสถานศึกษา ช่วยเหลืออุปกรณ์การศึกษาและช่วยเหลือเฉพาะบุคคล ผู้กำลังศึกษา วัดและพระสงฆ์จึงเป็นสถาบันที่มีส่วนในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนของชาติ ในด้านการศึกษาเป็นสถานอบรมบ่มนิสัยเด็กและเยาวชนมาทุกยุคทุกสมัย” (พระครูพรหมเขตคณาภิรักษ์ (ชัยสิทธิ์, ดร.) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา สงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส เป็นการจัดการศึกษาเพื่อความอนุเคราะห์ในด้านการศึกษาทั้งส่วนที่จัดการศึกษาเองโดยตรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ทางรัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาบริการได้ทั่วถึง อันได้แก่กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางสังคม ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในการสนับสนุนการศึกษาให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เป็นเหตุให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา อาทิตั้งทุนสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทุกระดับชั้น ได้แก่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ช่วยพัฒนาสถานศึกษา ช่วยเหลืออุปกรณ์การศึกษาและช่วยเหลือเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ **พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณีโต)** (2540, หน้า 101) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือ การศึกษาอื่นนอกจากการศาสนาศึกษาหรือ สถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน ซึ่งการศึกษาที่ภิกษุสงฆ์ได้ดำเนินการในปัจจุบันการสงเคราะห์การศึกษาเป็นผลดีแก่ประเทศชาติ โดยส่วนรวมและผลสะท้อนย้อนกลับถึงพระสงฆ์ การจัดการศึกษาเองก็ดี การช่วยเหลือทางด้าน การศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยพัฒนาการศึกษาที่ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา ก็ดีการช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์โดยแท้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัด
นครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามพรรษา

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์											
	1 - 10 พรรษา			11 - 20 พรรษา			21 - 30 พรรษา			40 พรรษา ขึ้นไป		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ใน ปัจจุบัน	4.25	0.26	มาก	3.92	0.32	มาก	4.01	0.27	มาก	3.68	0.49	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน	4.42	0.57	มาก	3.85	0.30	มาก	4.22	0.57	มาก	3.66	0.31	มาก
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการ ศึกษาดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข	4.09	0.39	มาก	3.52	0.32	มาก	3.80	0.46	มาก	3.46	0.42	มาก
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	4.24	0.33	มาก	3.73	0.35	มาก	3.79	0.43	มาก	3.63	0.53	มาก
รวม	4.25	0.20	มาก	3.76	0.16	มาก	3.95	0.19	มาก	3.61	0.39	มาก

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามตำแหน่ง

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์											
	เจ้าคณะอำเภอ			เจ้าคณะตำบล			เจ้าอาวาส			ผู้ช่วยเจ้าอาวาส		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน	4.25	0.26	มาก	3.92	0.32	มาก	4.01	0.27	มาก	3.68	0.49	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน	4.42	0.57	มาก	3.85	0.30	มาก	4.22	0.57	มาก	3.66	0.31	มาก
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข	4.09	0.39	มาก	3.52	0.32	มาก	3.80	0.46	มาก	3.46	0.42	มาก
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	4.24	0.33	มาก	3.73	0.35	มาก	3.79	0.43	มาก	3.63	0.53	มาก
รวม	4.25	0.20	มาก	3.76	0.16	มาก	3.95	0.19	มาก	3.61	0.39	มาก

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์								
	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน	3.82	0.32	มาก	3.86	0.33	มาก	4.13	0.45	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา สงเคราะห์ในโรงเรียน	3.82	0.33	มาก	3.88	0.37	มาก	3.20	0.39	มาก
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลด ละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข	3.58	0.33	มาก	3.67	0.37	มาก	3.91	0.40	มาก
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	3.78	0.57	มาก	3.85	0.54	มาก	4.12	0.43	มาก
รวม	3.75	0.20	มาก	3.82	0.21	มาก	4.09	0.29	มาก

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์								
	นักธรรมตรี			นักธรรมโท			นักธรรมเอก		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน	3.75	0.26	มาก	4.12	0.32	มาก	3.87	0.27	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา สงเคราะห์ในโรงเรียน	3.75	0.57	มาก	3.33	0.30	มาก	3.82	0.57	มาก
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลด ละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข	3.35	0.39	มาก	3.85	0.32	มาก	3.64	0.46	มาก
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส	3.73	0.65	มาก	4.11	0.36	มาก	3.81	0.73	มาก
รวม	3.70	0.20	มาก	4.12	0.16	มาก	3.79	0.19	มาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยขอเสนอ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มี พรรษา ตำแหน่งการปกครอง วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ที่ต่างกัน เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 556 รูป

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 139 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาคำว่า เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปลายปิด และแบบสอบถามปลายเปิด จำแนกเป็นขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมเป็น แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน
2. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน
3. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

ตอนที่ 3 เป็นคำถามประเภทปลายเปิดซึ่งให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยให้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ดังมีสาระสำคัญดังนี้

1. บทบาทการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน “ด้านการศึกษาสงเคราะห์

3. ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน

4. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข

5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test ค่า F -test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD ค่า IOC และการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) จำแนกตามพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพรรษา 31-40 พรรษา มีจำนวนทั้งสิ้น 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.37 รองลงมา คือ มีพรรษา 1-20 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.34 มีพรรษา 40 พรรษา ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 29 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.86 และมีพรรษา 11-30 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 27 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.43 ตามลำดับ

2) จำแนกตามตำแหน่ง จากตารางที่ 4.2 พบว่า พระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตำแหน่งระดับเจ้าอาวาส มีจำนวนทั้งสิ้น 53 รูป คิดเป็นร้อยละ 59.71 รองลงมาคือ ตำแหน่งระดับเจ้าคณะอำเภอ มีจำนวนทั้งสิ้น 24 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.27 ตำแหน่งระดับเจ้าคณะตำบล มีจำนวนทั้งสิ้น 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.11 และตำแหน่งระดับผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีจำนวนทั้งสิ้น 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.91 ตามลำดับ

3) จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า พระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 61 คน คิดเป็นร้อยละ 43.88 รองลงมาคือ มีการศึกษา

ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 58 คน คิดเป็นร้อยละ 41.73 ส่วนการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.39 ตามลำดับ

4) จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางสามัญ พบว่า พระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบวุฒิกการศึกษา นักธรรมเอก มีจำนวนทั้งสิ้น 70 คน คิดเป็นร้อยละ 50.36 รองลงมา คือวุฒิกศึกษานักธรรมโท มีจำนวนทั้งสิ้น 43 คน คิดเป็นร้อยละ 30.93 ส่วนวุฒิกศึกษานักธรรมตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 26 คน คิดเป็นร้อยละ 18.71 ตามลำดับ

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดย รวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่

ข้อ 2 ที่ว่า ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ส่วนข้อ 3 ที่ว่า ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

1. ด้านบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า จัดตั้งกองทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนสงเคราะห์เพื่อ การศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึง รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่าง ครบวงจรและมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อ 3 ที่ว่า สนับสนุนส่งเสริมกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในและนอกวัด ด้วยดีสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

2. บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า สนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านอาคารเรียนห้องจริยะและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นต้น รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา มีการช่วยพัฒนาสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ส่วนข้อ 4 ที่ว่า จัดให้มีโครงการสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชนนักเรียนและประชาชนทั่วไปด้วยความเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

3. บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 3 ที่ว่า จัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า มีเทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละจัดหนังสือ

สวดมนต์เพื่อผู้ไฝ่ธรรมไว้อย่างพอเพียง ส่วนข้อ 5 ที่ว่า มีเทคนิควิธีการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเชิงรุก เช่น ส่งพระไปสอนในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

4. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ด้อยโอกาส โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่า มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น รองลงมาได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการสงเคราะห์ ผู้ยากไร้ ส่วนข้อ 5 ที่ว่า มีการประสานงานในการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม พรรษา ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษาทางสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของพระสังฆาธิการจำแนกตามพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย มีพรรษา 1-10 พรรษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

21-30 พรรษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการ คณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์ ในปัจจุบัน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

11-20 พรรษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในโรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

40 พรรษา ขึ้นไป พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์ในปัจจุบันรองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ใน โรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของพระสังฆาธิการจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีบทบาทการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ อยู่ในระดับมาก

ธรรม พบว่า พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาทางด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า นักธรรมตรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน และด้านการบริหารจัดการกิจการ คณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน และด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละ เลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

นักธรรมโท พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะ สงฆ์ ในปัจจุบัน รองลงมา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ส่วนด้านการบริหารจัดการกิจการ คณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

นักธรรมเอก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะ สงฆ์ในปัจจุบัน รองลงมา ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน ส่วนด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละ เลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข มีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุด ตามลำดับ

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบการระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆา ธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการ ศึกษาทางสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีพรรษาต่างกัน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกัน ได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามพรรษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีตำแหน่ง ต่างกัน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง ต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดย รวม 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวุฒิการศึกษาทางสามัญ ต่างกัน พบว่า พระ สังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวม 4 ด้าน วุฒิการศึกษาสายสามัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน พบว่า พระ สังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน ระดับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษา สงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยนำผลที่พบจากการวิจัยมาอธิบายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.2.1 ผลการวิเคราะห์บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชดังนี้

ผลการศึกษามหากรรมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเพราะพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีนโยบายสำคัญเพื่อให้คณะสงฆ์ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ นั้นถือว่าเป็นหน้าที่หลักของพระสังฆาธิการ คณะสงฆ์ ต่างก็เข้าใจนโยบาย ตระหนักในหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัย พระอำนาจ วิสัย (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำ และขีดความสามารถของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตสายไหม” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นปัจจัยภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก คือด้านความสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นรองลงมาคือด้านพฤติกรรมของภาวะผู้นำ และน้อยสุดคือด้านบุคลิกภาพ 2. ระดับความคิดเห็นขีดความสามารถทางการบริหารของพระสังฆาธิการโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือด้านการวางแผนการดำเนินงาน รองลงมาคือด้านการบริหารงบประมาณ และน้อยสุดคือด้านการบริหารงานบุคคล

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

พบว่า พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันโดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า เนื่องจากพระสังฆาธิการ ส่วนใหญ่ต่างก็ได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างดี ปกครองโดยธรรม เป็นธรรมาภิบาล ปกครองเพื่อเกื้อหนุนให้เกิดการศึกษา ด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ ทั้งที่พระสงฆ์เองสอนพระเณรด้วยตนเอง และสงเคราะห์กุลบุตร กุลธิดา เพื่อให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ พระครูปลัด อภิชิต สุวณฺโฑ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาคือ ด้านการปกครองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 น้อยที่สุดคือ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43

บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน

พบว่า พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีบทบาทการบริหารจัดการ คณะสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญ การบริหารจัดการคณะสงฆ์ เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัย **พระสมุห์เชษฐา ปิยสาสโน (เขียวสะอาด)** (2557) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา โรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยาตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการณ์การศึกษาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา โรงเรียนหลวงพ่อพชรวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) มีเพียง

ด้านการบริหารสถานศึกษา ที่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.61$) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.75$) ด้านพัฒนาประสิทธิภาพครู ($\bar{X} = 3.67$) ด้านมาตรการส่งเสริม ($\bar{X} = 3.63$) ด้านอัตลักษณ์ของ สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.47$) และด้านการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.14$)

บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและ

อบายมุข พบว่า พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีบทบาทการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ตามบทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิก สิ่งเสพติดและ อบายมุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า เนื่องจากพระสังฆาธิการได้ให้ความช่วยเหลือกับคณะสงฆ์ตามหน้าที่ รวมทั้งให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาของคณะสงฆ์ โดยจัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับงานวิจัย **พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรบุญโญ (ภวกานันท์)** (2557) ได้วิจัยได้วิจัยเรื่อง ผลการวิจัยได้ดังนี้ 1.บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารจัดการคณะสงฆ์โดยรวม อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกัน มีบทบาทต่อการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

พบว่า พระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ สงเคราะห์ช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยต่าง ๆ มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา สอดคล้อง กับงานวิจัย **พระครูปลัดอภิชาติ สุวณฺณโชโต** (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาคือ ด้านการปกครองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 น้อยที่สุดคือ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ การบริหารจัดการ การบริหารกิจกรรมคณะสงฆ์โดยบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์ และให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มี พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ทางสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ดังนี้

1) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พระสังฆาธิการ ที่มีพรรษาต่างกัน ได้มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีพรรษาต่างกัน ได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามพรรษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน ไม่ว่าพระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เช่นเดียวกัน เช่น สนับสนุนส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพต่างก็ได้ สนับสนุนส่งเสริมโครงการ เช่นเดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรพลโณ (ภวภานันท์) (2557) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ :ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี และเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 182 รูป เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดเดียวกัน ผลการวิจัยได้ดังนี้ 1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวม อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันมีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2) พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งต่างกัน ได้มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งต่างกัน ได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ที่ตำแหน่งต่างกัน กันก็จะมีความต้องการความสนใจในการรับบริการของเทศบาลแตกต่างกัน เนื่องจาก พระสังฆาธิการที่อยู่ในตำแหน่งต่างกัน ที่ต่างกันก็ไม่เป็นอุปสรรคเนื่องด้วยวิถีชีวิตของพระสงฆ์ ส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังเรื่องการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรมมาตั้งแต่อดีตแล้วจึงทำให้ผลวิจัยออกมาดังนี้ไม่แตกต่างกัน กันสอดคล้องกับงานวิจัย เช่นเดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรปญโญ (ภวานันท์) (2557) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ :ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี และเปรียบเทียบบทบาท ของพระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 182 รูป เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดเดียวกัน ผลการวิจัยได้ดังนี้ 1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวม อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันมีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

3) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน ได้มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน ได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางสามัญต่างกัน ดังนั้น การให้ความเสมอภาคแก่คณะสงฆ์ทุกคนอย่างเท่าเทียม ไม่ได้ แบ่งแยกว่าคณะสงฆ์จะจบการศึกษาระดับใด จึงไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นในการบริหารกิจการพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้

ว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มักจะมีสภาพความเป็นอยู่และความต้องการที่แตกต่างกัน อาจจะมีสภาพการทำงานที่ไม่ได้มีเวลาในการ ติดตามข่าวสารและการให้บริการของเทศบาล ทำให้มีความรู้สึกว่าได้รับบริการยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างความรู้สึกว่าได้รับการให้บริการจากเทศบาลแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย **พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ อธิปญโญ (ภวภานันท์)** (2557) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี และเปรียบเทียบบทบาท ของพระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 182 รูป เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดเดียวกัน ผลการวิจัยได้ดังนี้ 1.บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวม อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2.การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกัน มีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

4) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญทางธรรม ได้มีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญทางธรรมได้รับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ปฏิบัติงาน มีความเสมอโดยไม่ได้แบ่งชั้น พรรณะ จึงไม่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการ สอดคล้องกับงานวิจัย **พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ อธิปญโญ (ภวภานันท์)** (2557) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี และเปรียบเทียบบทบาท ของพระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 182 รูป เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ

วิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดเดียวกัน ผลการวิจัยได้ดังนี้ 1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์โดยรวม อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันมีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. ในการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องอำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่ทำหน้าที่ในการจัดการดูแลรักษาการให้ชัดเจน
2. ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ต้องจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นั้น ๆ ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดำเนินการวิจัยในลักษณะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์เปรียบเทียบกับการบริหารกิจการตามทฤษฎีตะวันตกว่า เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
2. ควรศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยการนำเอาพุทธวิธีบริหารจัดการของพระพุทธเจ้ามาศึกษาเปรียบเทียบ
3. ควรศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทุกระดับ เพื่อจะได้สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ข้อมูลวิทยุภูมิ

1) หนังสือทั่วไป

- กมลรัตน์ หล้าสุขวงศ์. (2527). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2539). *คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชนิษฐา วิเศษสาธิต และมุกดา ศรียงค์ (2562) *จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2538). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2536). *เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง*. กรุงเทพฯ : ม.ท.ป.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. *เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง*. กรุงเทพฯ : ม.ท.ป.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. *ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). *องค์การและการบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประภาพิศ สัญชาติเจตน. (2524). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. *สถานภาพและบทบาท*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2540). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2538). *ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล. (2542). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ) (2545). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ). (2540). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ). (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). (2532). *พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.
- พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). (2534). *การศึกษาศาสนาที่สาละวนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2548). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วินดาต้าโปรดักส์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2541). *ธรรมานุญชีวิต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- พระธรรมปัญญาบดี (ถาวร ตีสถานุโธ). (2549). *ระเบียบวัดเขตุน*. กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พระมหาวิชัยวิชิตเมธี (ว. วิชัยเมธี). (2550). *คนสำราญงานสำเร็จ*. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2548). *หลักธรรมมาภิบาลและประมุขศิลป์*. กรุงเทพฯ : ชัยมงคลพริ้นติ้ง.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2548). *การบริหารวัด*. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- พระราชสีมาภรณ์ (นวล เขมสจจวาทิ). (2539). *พระสงฆ์กับงานพัฒนาพระศาสนาและสังคม*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- พชนี วรกวิน. (2526). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- พทยา สายหู. (2529). *กลไกของสังคม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูนทรัพย์ สิทธิพรหม. (2516). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน. (2516). *สารานุกรมศัพท์ทางสังคม*. กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา.
- ไพบูลย์ เสี่ยงก้อง. (2547). *หลักการบริหารงานในวัด ในอบรมบาลีก่อนสอบภาค 4 ปีที่ 3*. ปทุมธานี : บริษัท สี่อตะวัน จำกัด.
- ภิญโญ สาธร. (2516). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มานพ พลไพรินทร์. (2531). *คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ : หจก.ชุติมา การพิมพ์.
- ลือชา ธรรมวินัยสถิต. (2539). *มนุษย์กับสังคม*. เพชรบุรี : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

- วราคม ทีสุกะ. (2534). *สังคมวิทยาสำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2547). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิช.
- สง่า หล่อสำราญ. (2541). *ตำนานพระพุทธสาวก*. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.
- สนธยา พลศรี. (2545). *หลักสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุชา จันทรเอม. (2520). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2522). *จิตวิทยาสังคมประยุกต์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

- ธนรัตน์ เทพโยธิน. (2544). *บทบาทและสมรรถนะของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามความคาดหวังของผู้บริหารระดับสูงขององค์การธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นุจรี เกตุปราษฎ์. (2544). *บทบาทของประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดทั่วประเทศ ในการพัฒนาสตรี ระดับจังหวัด*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประกอบ มีโคตรกอง. (2541). *บทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น*, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาชวลิต ชาตเมธี (คงแก้ว). (2552). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต*, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสนอง อคฺคธมฺโม (ยาจิตร). (2549). *บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมชาวบ้านให้พึ่งตนเอง : ศึกษา กรณีพระครูพิพิธธรรมรส*, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

3) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

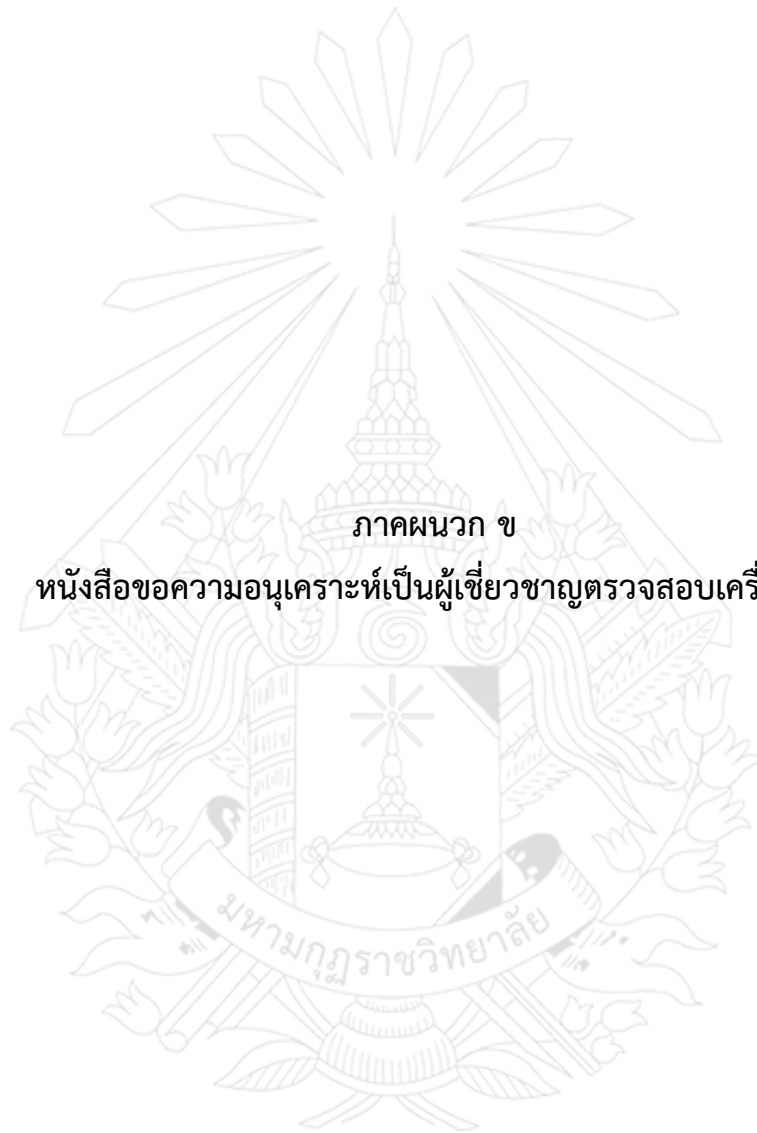
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2546). *คำกล่าวปาฐกถาบรรยาย*. ในการประชุมพระสังฆาธิการระดับอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ในเขตปกครองสงฆ์ภาค 2 ณ วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี (อัคราเนนา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ no ๒๐๖๔ (๒) / ๒๕๖๒

 ราชอาณาจักรไทย
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ
 วิทยาลัยราชบัณฑิตยสภา
 โทร. ๐๒-๒๕๖๒-๒๕๖๒

๒๕๖๒
 ๒๕๖๒

เรื่อง ขอทราบข้อมูลการดำเนินงานโครงการพัฒนาศูนย์การศึกษาวิจัย
 เฉพาะทาง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
 จังหวัดฉะเชิงเทรา

ถึงที่ส่งมาด้วย ๑. ศ.ดร.สุวิมล วัฒนศิริกุล จำนวน ๓ ชุด
 ๒. โฉมร่างโครงการพัฒนาศูนย์ จำนวน ๓ ชุด

ด้วย ขอแจ้งให้ท่าน ปณตโร (รองคณบดี) ศึกษาศาสตร์วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
 ศึกษารายการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุวรรณโกสินทร์
 เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาศูนย์การศึกษาวิจัยเฉพาะทาง
 เฉพาะทาง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
 (THE POLL IN SANGHA'S AFFAIRS ADMINISTRATION OF ADMINISTRATIVE MONKS
 ON EDUCATION WELFARE IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE) โดยติดต่อศาสตราจารย์ ดร.ปณตโร
 วัฒนศิริกุล เป็นผู้อำนวยการศึกษา

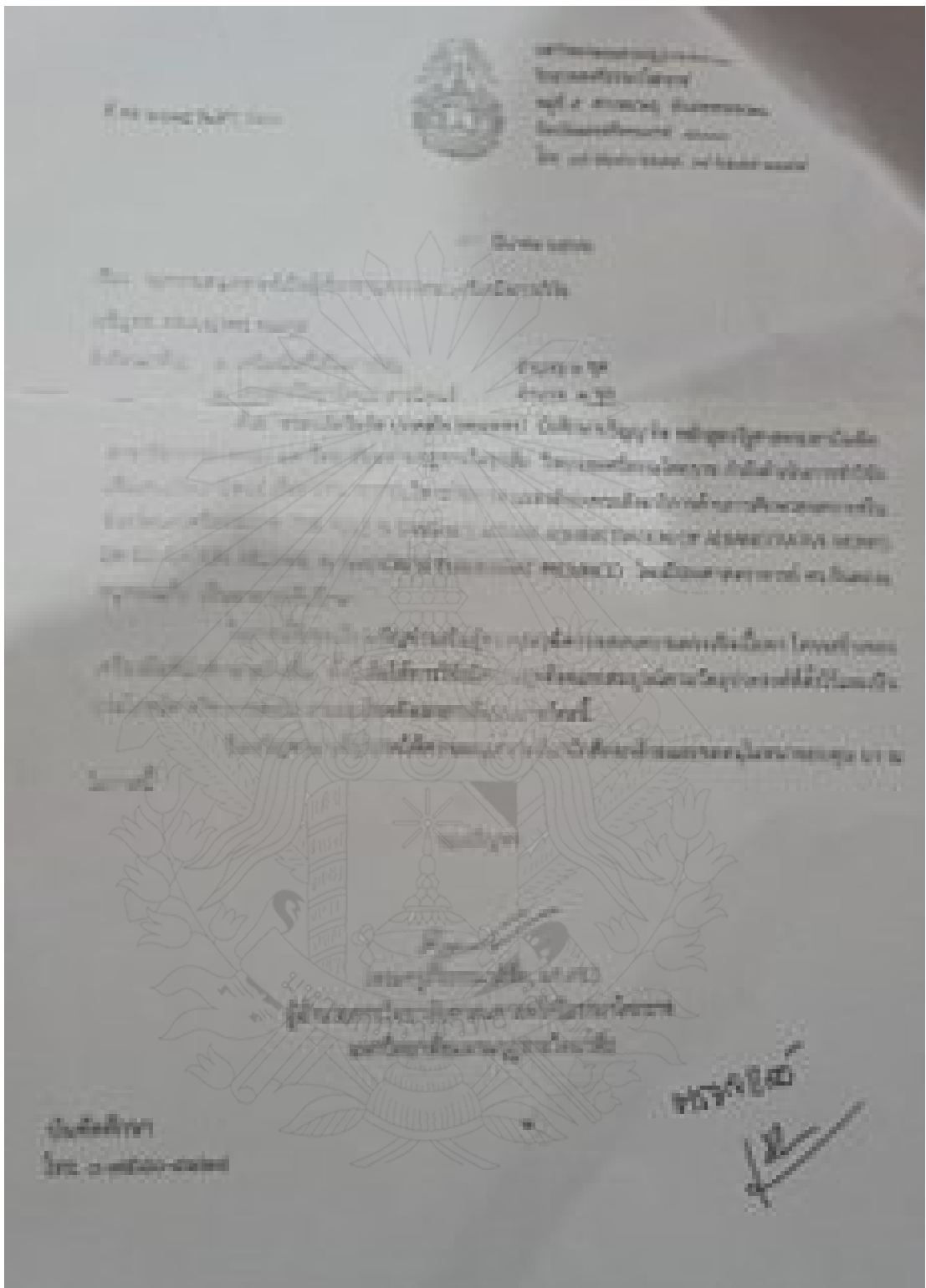
ในการนี้จึงขอแจ้งให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของโครงการ
 เสนอขอรับการสนับสนุนจากวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
 เพื่อใช้ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศูนย์การศึกษาวิจัยเฉพาะทาง
 เฉพาะทาง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
 โดยแจ้งผลการดำเนินงานกลับมายังสำนักงานราชบัณฑิตยสภา

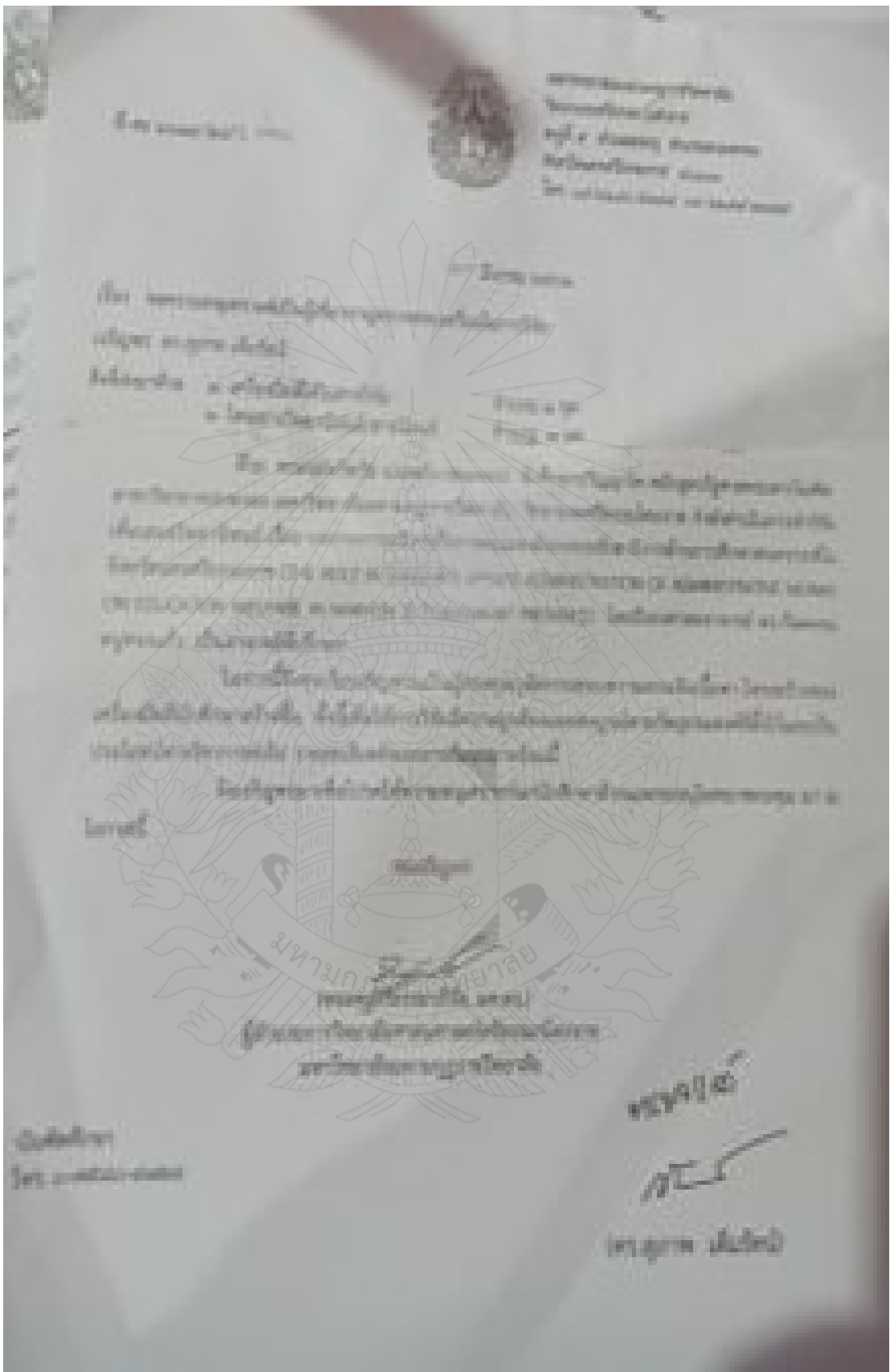
โฉมร่าง
 มหามกุฏราชวิทยาลัย
 ราชบัณฑิตยสภา

 (พระครูสุวรรณานันท์, ม.ค.ศ.)
 ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สุวรรณโกสินทร์
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๕๖๒

บันทึกศึกษา
 โทร. ๐-๒๕๖๒-๒๕๖๒

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในกรณีการศึกษาสงเคราะห์ในความคิดเห็นของ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับ ข้อมูลและแนวทาง สำหรับผู้วิจัย เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานในการศึกษาสงเคราะห์ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อมูลที่ได้จะแปลผลการวิจัยในภาพรวมผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลรายฉบับนี้เป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ต่อการศึกษาด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับการอนุเคราะห์เมตตาจาก พระสังฆาธิการ และ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระปลัดวิฑูรย์ ปภสสุโร

นักศึกษารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. พรรษา

1 - 20 พรรษา

21 - 30 พรรษา

31 - 40 พรรษา

40 พรรษา ขึ้นไป

2. ตำแหน่ง

เจ้าคณะอำเภอ

เจ้าคณะตำบล

เจ้าอาวาส

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

3. วุฒิการศึกษาสายสามัญ

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. วุฒิการศึกษาทางธรรม

ไม่มีวุฒินักธรรม

นักธรรมตรี

นักธรรมโท

นักธรรมเอก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อการศึกษา ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านว่าควรมีการพัฒนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์อย่างไร

ที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน						
1.	จัดตั้งกองทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนสงเคราะห์เพื่อ การศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึง					
2.	ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาวินายาทิตย์อย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ					
3.	สนับสนุนส่งเสริมกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในและนอกวัดด้วยดีสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง					
4.	สนับสนุนส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ					
5.	มีความริเริ่มจัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดู ร้อนและแก่เยาวชนในช่วงปิดเทอม					
บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน						
6.	สนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านอาคารเรียนห้องจริยะและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นต้น					
7.	มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษามีการช่วยพัฒนาสถานศึกษาของรัฐและเอกชน					
8.	มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน					
9.	จัดให้มีโครงการสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชนนักเรียนและประชาชนทั่วไปด้วยความเอาใจใส่					
10.	มีการช่วยเหลือกิจการของชุมชนซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์					

ที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้าน การศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข						
11.	จัดให้มีโครงการอบรมพระนักเทศน์เพื่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ					
12.	มีเทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละทิ้งหนังสือสวดมนต์เพื่อผู้ไฝ่ธรรมไว้อย่างพอเพียง					
13.	จัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
14.	มีแผนจัดตั้งห้องสมุดภายในวัด เพื่อประโยชน์แก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป					
15.	มีเทคนิควิธีการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก เช่น ส่งพระไปสอนในโรงเรียน					
บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส						
16.	มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น					
17.	วัดและพระสงฆ์มีส่วนร่วมกับประชาชน ในการช่วยพัฒนาสถานศึกษา					
18.	สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา					
19.	มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการสงเคราะห์ผู้ยากไร้					
20.	มีการประสานงานในการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาท
การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัด
นครศรีธรรมราช

1. ปัญหา อุปสรรค ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหา อุปสรรค ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการศึกษา
สงเคราะห์

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหา อุปสรรค ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด
และอบายมุข

.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....

4. ปัญหา อุปสรรค ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่าน

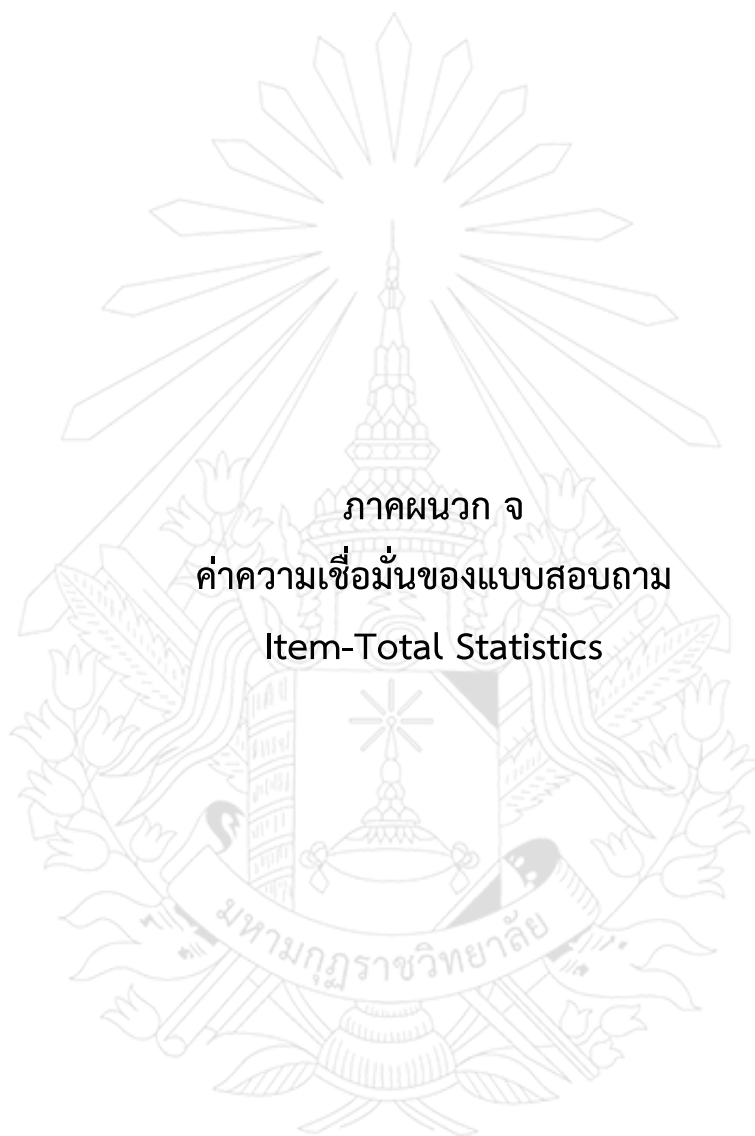

ภาคผนวก จ
การหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ตรวจคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยมีวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of consistency : IOC)

ชื่อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ให้คะแนน			การ แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน				
1. จัดตั้งกองทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนสงเคราะห์เพื่อการศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	สอดคล้อง
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	สอดคล้อง
3. สนับสนุนส่งเสริมกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียนทั้งในและนอกวัดด้วยดีสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	สอดคล้อง
4. สนับสนุนส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยดีมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	สอดคล้อง
5. มีความริเริ่มจัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและแก่เยาวชนในช่วงปิดเทอม	+1	+1	+1	สอดคล้อง
บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน				
6. สนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านอาคารเรียนห้องจริยะและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นต้น	+1	+1	+1	สอดคล้อง
7. มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษามีการช่วยพัฒนาสถานศึกษาของรัฐและเอกชน	+1	+1	+1	สอดคล้อง
8. มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน	+1	+1	+1	สอดคล้อง
9. จัดให้มีโครงการสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชนนักเรียนและประชาชนทั่วไปด้วยความเอาใจใส่	+1	+1	+1	สอดคล้อง
10. มีการช่วยเหลือกิจการของชุมชนซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์	+1	+1	+1	สอดคล้อง
บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข				
11. จัดให้มีโครงการอบรมพระนักเทศน์เพื่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ	+1	+1	+1	สอดคล้อง

ชื่อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ให้คะแนน			การ แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
12. มีเทคนิควิธีการเทศนาธรรมเพื่อดึงคนเข้าวัดละจัดหนังสือสวดมนต์เพื่อผู้ ใฝ่ธรรมไว้อย่างพอเพียง	+1	+1	+1	สอดคล้อง
13. จัดกิจกรรมลดละเลิกสิ่งเสพติดและ อบายมุข ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	สอดคล้อง
14. มีแผนจัดตั้งห้องสมุดภายในวัด เพื่อประโยชน์แก่พระภิกษุ สามเณรและประชาชนทั่วไป	+1	+1	+1	สอดคล้อง
15. มีเทคนิควิธีการดำเนินการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก เช่น ส่งพระไปสอนในโรงเรียน	+1	+1	+1	สอดคล้อง
16. มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น	+1	+1	+1	สอดคล้อง
17. วัดและพระสงฆ์มีส่วนร่วมกับประชาชนในการช่วยพัฒนาสถานศึกษา	+1	+1	+1	สอดคล้อง
18. สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ มีการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา	+1	+1	+1	สอดคล้อง
19. มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีการสงเคราะห์ผู้ยากไร้	+1	+1	+1	สอดคล้อง
20. มีการประสานงานในการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน	+1	+1	+1	สอดคล้อง

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้าน 1 ข้อที่ 1	70.67	73.057	.877	.953
ด้าน 1 ข้อที่ 2	70.30	73.045	.846	.954
ด้าน 1 ข้อที่ 3	70.30	73.114	.590	.959
ด้าน 1 ข้อที่ 4	70.93	76.754	.523	.958
ด้าน 1 ข้อที่ 5	70.30	75.321	.789	.955
ด้าน 2 ข้อที่ 1	70.10	76.300	.716	.956
ด้าน 2 ข้อที่ 2	70.07	76.616	.698	.956
ด้าน 2 ข้อที่ 3	69.77	76.668	.710	.956
ด้าน 2 ข้อที่ 4	69.63	72.378	.912	.953
ด้าน 2 ข้อที่ 5	70.13	76.602	.430	.960
ด้าน 3 ข้อที่ 1	70.63	72.378	.912	.953
ด้าน 3 ข้อที่ 2	70.20	72.579	.667	.957
ด้าน 3 ข้อที่ 3	70.37	76.999	.604	.957
ด้าน 3 ข้อที่ 4	70.07	74.547	.741	.955
ด้าน 3 ข้อที่ 5	70.43	78.461	.452	.959
ด้าน 4 ข้อที่ 1	69.40	73.076	.863	.954
ด้าน 4 ข้อที่ 2	69.50	71.293	.921	.953
ด้าน 4 ข้อที่ 3	69.57	74.599	.802	.955
ด้าน 4 ข้อที่ 4	69.60	74.593	.742	.955
ด้าน 4 ข้อที่ 5	69.60	74.593	.742	.955

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.961	20

การวัดความเชื่อถือได้ จะมีเกณฑ์กำหนดว่าค่าที่ 0.8 ขึ้นไป

ภาคผนวก ข
รูปภาพผู้ให้สัมภาษณ์

พระศรีธรรมประสาธน์ (ไมตรี ปภารตโน) น.ธ.เอก, ป.ธ.4., ศน.บ.
ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร

พระครูพรหมเขตคณารักษ์ (ชัยสิทธิ์, ดร.)
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอพระพรหม เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก

พระพุทธิสารเมธี (สุวิทย์ อชีโต) น.ธ.เอก, ป.ธ.4, ศน.บ.
ตำแหน่ง ปรีक्षाเจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) เจ้าอาวาสวัดศรีทวี

พระสิทธิคณาจารย์ (รัน อารีโย) น.ธ.เอก, ป.ธ.4, พธ.บ., M.A
ตำแหน่ง รองเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าอาวาสวัดประดู่พัฒนาราม

พระสิริรัตนภรณ์ (พิชญ์ รตนโอภาโส) ป.ธ.4
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดแจ้ง พระอารามหลวง

พระครูโอภาสโพธิรัตน์ (วิริทธิพล) น.ธ.เอก, รม.
ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลท่าวัง (ธรรมยุต) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดท่าโพธิ์ พระอารามหลวง

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - สกุล : พระปลัดวิฑูรย์ ปภสฺสโร (ห่อเพชร)
- วัน เดือน ปีเกิด : 12 มกราคม 2532
- ภูมิลำเนา : เลขที่ 333/24 ตำบลปากพูน
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 301 วัดท่าแพ หมู่ 1 ต.ปากพูน อ.เมือง
จ.นครศรีธรรมราช
- การศึกษา : คณะสังคมศาสตร์ (รัฐศาสตร์การปกครอง)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ปัจจุบัน : ว่างงาน

